Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 31 ЯНВАРЬ, 1985 ШУ. ◆ № 14 (7049). ◆ Мах 3 кеп.

Довхан дика Іангара даха; 1984—1985 шерий Іан замалахьа, дІадахача Іайчул дукхагІа 200 тонн дулх, 1100 тонн шура, 1 миллион фуъ паччахьалкхенга дохка.

ХІара кхоабача Іатта лоархІаш йоакхка шура юкъера лаьрхІача 120 килограмм, хІара яхкача котама тІехьара гулду фуаш 20 дукхагІа хилийта.

ГІонна долча боахамашка 950 тонн дулх (дийна долаш эзача), 500 тонн шура якхка.

Эзача цкъа бежан—350, хьакхарч — 110, жа — 37 килограммал дайгагІа доацаш паччахьалкхенна дІатела.

(Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша 1985 шера тІаийцача социалистически декхарашцара).



Ер пхийтталагІа шу да В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе номер 5-6 йолча установке Горенкова Лидия Николаевнас къахьега. Оператора гІончагара установка начальникага кхаччалца — ишта къахьегама никъ ба Горенковас хьабенар.

Чоалхане, дукха хан яйзи дІабехаш ба установка начальника болх, бакъда, цу юкъе а корайоагІа Лидия Николаевнайна хьехамчал леладе ха. Ерригача заводе дикагІа йола хьехамча лоархІаш я из. Тха фотокорреспондента И. Плиева даьккхача сурта тІа шоана гу Л. Горенковаи цун ученица хинна, хІанз дикагІа йола оператор лоархІаш йола Келоева Луизаи.



Яхьа дневник

Доккхий социалистически декхараш тІаийцад «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша Сийлахьйоккхача Коталон 40 шу дизара сийленца накъабахара. Духхьал январь бетта заданел совгІа 90 тонн мехкдаьтта даккха дош ден надар цар. Уж декхараш толаме кхоачашдаьд, бетта заданел совгІа бІаь тоннал чухьнахьа доацаш «Іаьржа дошув» а даьккха.

— Шера шин дийнахьа кхоьчча материалий, бийдала, доагора чотах къахьегар тха балха тІа бокъонца йола программа а хинна дІаэттад, — аьлар НГДУ плановни отдела начальника Е. Евдошенкос. Дизельни доагор, турбаш, электроэнерги кхоьра йола тхоай таронаш техкай оаха.

Укх шера хьалхарча деношка денз хьинаре къахьегаш я Ахриев Берснакъа, Белхароев Яхьъя, Монахов Михаил керте латтача мехкдаьттен газ йоахача цехий коллективаш.

* * *

Шера шин дийнахьа кхоьчча материалий чотах болх бара вай республике инициатива дІайолаяьча йиъ предприятех цаІ я СССР 50 шу дизара цІерагІча Грозненски химически завода коллектив. Цу хьакъехьа январь бетта ше тІаийца декхараш толаме кхоачашдаьд цо хІанзлехьа.

Дика дІадоладаьд пятилетка тІеххьара шу завода дукхагІйолча цехий, производствай коллективаша. Царна юкъе хьалхалаттачарех я Кальной Виктора кулгалдеча синтетически спирт арахецача производства коллектив. 25 январага кхачалехьа цо заданел совгІа арахийцад 120 тонн совгІа тІехдика спирт.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

Толамга долха наькъаш

Сунженски района «Ассиновский» совхоза ферме соахка хІара кхоабача Іаттагара 2776 килограмм шура яьккхар, план 2660 килограмм йолаш. ХІаьта из дІаялара цхьайтталагІча пятилетка план диъ шера кхоачашйир.

ХІара дийнахьа цхьа килограмм шура дукхагІа яккхара Шалински района хьайбаш леладераша даь кхайкарал дег тІара къоабалдеш тІа а ийца, хьинаре дІадоладаьд ферма къахьегамхоша ер шу а. Дийнахьеи буси 7,7 килограмм шура йоакхх укхаза хІара Іаттагара. Из я соахка укх хана йоакккхаш хинначул 1,8 килограмм дукхагІа.

Мишта вІаштІехьдоал из де? Хьайбаш леладерий къахьегама а бытовой а хьалаш тоадара совхоза кулгалхоша хадданза йоакхо ю. Доахан деттара, помещенеш цІенъяра, доакъар диллара, хий молдара балхаште механизаци яьй.

Шоай мукъа ха хьайбаш леладераша цІеча уголоке йоакхх. Телевизор, радиоприемник, газеташ, журналаш, паргІатта салаІара кхы мел эшар долаш хоза кийчъяьй из. Укхаза хьалтеха йоахкача графикаша бовзийт ерригача ферма болх.

Дахка доахан дийнахьа кхозза деттар фуд? — аьнна даьча хаттара жоп луш ферма заведующе коммуниста Белкова Вера Артемовнас аьлар:

— Бахкачул тІехьагІа Іатта шамара чу сиха Іов шура. Цу хана юхе хІама ца ютташ из Іойоакххаш ца хуле, юххьанца лучул кІезигагІа хул тІехьагІа, Іасилг докхаде деза ха чакхъяьлча Іатто лу шура. Цудухьа детт оаха уж дийнахьа кхозза.

Цо аьннача къаьгга хьахьокх шура алсамъяккха йиш хулийтача таронех пайда эцара укхаза йоакхо елга.

Хьайбаш леладераш юкъе яьржина яхьах дар а дика хьахьокх цІеча уголокерча графикаша, «молнеша». Дояркашта юкъе хьалха я Овчинникова Мария. ХІара кхоабача Іаттагара нийс килограммага кхоачаш шура йоакхх цо дийнахьеи буси. Цул дукха тІехьа ца бусаш хьабоагІа А. Ткаличева, Г. Горшенина.

Низ дІакхоачар ду хьайбаш леладераша доакъара кхом бара. Шё тІа а волаш эзачул тІехьагІа мара фуражирагара доакъар хьазцац хІара скотнико. Тамаш а яц. ХІара скотника доагІа ахча, дояркашта доагІар санна, яьккхача шурах тийша да. Цу гІулакхо а декхарийла бу уж доакъар лораде а цунах ма хулла дукхагІа пайда эца а.

Доакъара цех а я хІанз ферме хьалъеш. Из яьлльча гІожа доакъар хьаьнде а муж кийчбе а йиш хургъя. Из болх дІаболабича гаьнара барда хьатІакхахьа ца безаш мукъабаргба ферма къахьегамхой, дикка лохлургда хьайбай продукци яккхарга дІадодар.

Наха шоай декхараш лерттІа кхоачашдар, хьайбаш кхоабилга дика вІаштІехьдаккхар, шеко а йоацаш, шура дукхагІа яккха йиш хулийтача таронех керттера яраш я. Цхьабакъда, цу гІулакха лоархІаме да хьайбай фу тоадар а. Из кхета а деш, динача фух дола доахан хьалкхедара, уж Іула юкъедоаладара болх хадданза бу укхаза. Из гІулакх хьайбашта зооветеринарни доал дара оттаяьча планага хьежжа чакхдоакхх. Цудухьа дика деб доахан. Соахка бІаь Іатта тІехьара 89 Іасилг хьакъоастадаьд совхозе.

М. ХАМАТХАНОВ.

1985 ШЕРА 31 ЯНВАРЬ ХЬАТІАОТТАШ ХІАРА КХОАБАЧА ІАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ ЙОЛА СВОДКА

(килограммашца)

Районаш	1985 шера	1984 шера
Шалински	5,8	5,1
Ачхой-Мартановски	5,7	5,6
Грозненски	5,1	4,8
Гудермесски	5,0	4,8
Шелковской	4,8	4,9
Урус-Мартановски	4,7	4,6
Сунженски	4,7	4,9
Малгобекски	4,5	3,3
Надтеречни	4,5	4,3
Назрановски	4,5	5,3
Наурски	4,3	4,6
Республике гІолла	4,9	4,8

Хьалхалаттараша — совгІаташ

1984 шера коартолаш, цецара свеклаш, хьажкІаш дукхагІа яхари кийчъяри духьа делаяьча республикански социалистически яхье хьокхамаш лакха хиларах «Назрановский» совхоза коллективана КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома шиъ сийлен грамотеи диплом хьожаяьй.

Самардийнахьа, торжественни хьалашка, уж совгІаташ боахама къахьегамхошта дІаделар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева, пятилетка чакхйоалача шера тІаийца социалистически декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме керда толамаш дахар лоиш ловца баьккхар царна.

Даьхен совгІат, III степена Къахьегама Сийлен орден дІаелар В. К. Фотеева хьалха латтача доярхана М. Темирхановайна.

Цига къамаьлаш дир совхоза директора Б. Ю. Дударова, дояркас М. Темирхановас, свеклаш лелаечо А. Евлоева, коартолаш лелаечо Х. Хучбарова, доярхас Ц. Зауровас. Коллектива къахьегама лакха мах барах баркал а аьнна, цар хьакхайкадир, 1985 шу шоашта хьинареча къахьегама шу хургхилар, дош делар, КПСС XXVII съезда шоаш баха ма боагІара накъагІоргболгах.

24 феврале — Советашка хоржамаш

ГУЛБЕННАРАША НАКАЗАШ ДЕЛАР

ХІанз ший цердача этапа чуеннай хоржамий кампани. Республике дІахоьош да харжархошцара депутаталла харжа оттабаьча кандидатий вІашагІкхетараш. Хоржамашта хьалхарча собранешка хуллача предприятей, организацей, учрежденей викалаша цІаькха а хьахьокх шоаш коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташта мутІахьа хилар, КПСС чуреи арахьареи политика хьаллоацилга. Шоай кандидаташта наказаш тІадехк къахьегамхоша.

Самардийнахьа цу тайпара вІашагІкхетар хилар № 953 йолча Ленински хоржамий округерча харжархой шоаш РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат ваьча Российски Федераце доазал арахьарча гІулакхий министрца Владимир Михайлович Виноградовца.

КПСС Нохч - ГІалгІай обкома Политически серделон цІагІа хинна из хоржамашта хьалхара собрани хьайийллар парте Ленински райкома хьалхарча секретара Е. И. Пучкова.

Къамаьл де дош лу кандидата доверенни волча «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода слесара Н. А. Шлыковна. Цо дІайовзийтар В. М. Виноградова биографи, къахьегамеи общественни балха гІулакхех дийцар. Округера берригa харжархой тІахьийхар цо шоай кандидата тІехьа, массане цхьа барт болаш, 24 феврале кхадж тассара.

Цул тІехьагІа укхаза къамаьлаш даьча М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грозненски мехкдаьтта института профессора В. А. Саидова, № 15 йолча школа-интерната директора З. С. Омаровас, РСФСР заслуженни артиста Е. П. Хавричева, Малхбузен электрически сетей воккхагІволча инженера В. Н. Куликова хьычар дег тІара раьза хинна хьаллаьцар шоай кандидат, цунна кхоачашдара тайп-тайпара наказаш делар.

ТІаккха къамаьл даьча В. М. Виноградова гулбеннарашта а царга гІолла округа берригача харжархошта а дег тІара баркал аьлар шийх ишта тешам болларах, берригаш тІахьийхар КПСС XXVII съезда, Коталон Денна баха ма боагІара накъабахара тІехдика къахьегара.

ВІашагІкхетаре дакъа лоацаш вар НГІАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков, республика Министрий Совета председатель М. А. Керимов, парте Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов.

«Назрановский» совхоза центральни усадьбе гулбеннабар Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета хоржамаш дара № 109 йолча Гамурзиевски хоржамий округерча къахьегама коллективай викалаш. Укхаза самардийнахьа чакхдаьлар цу округе гІолла депутаталла харжа оттаваьча кандидатаца цу совхоза механизаторца Ужахов Бахьаудина Мусайца даь харжархой вІашагІкхетар.

Собрани хьайийллар совхоза парткома секретара заместитела О. Х. Оздоева.

ВІашагІкхийттачарна цо дийцар шоай кандидата къахьегама а общественни вахара а гІулакхех. Берригаш тІахьийхар М. Б. Ужаховна тІехьа кхадж тассара.

Ишта из могавеш къамаьлаш дир цига совхоза керттерча ветеринарни лора М. У. Бекова, Гамурзиевски юкъерча школа хьехархочо, комсомольски организаце секретара М. А.-В. Саговас, кхычар.

Кандидата Дошлакъий-Юрта школа, детсад хьалъяра, бахача наха газ чуйиллара гІо делга дехаш наказаш делар харжархоша. Бухсоцаш къамаьл даьча М. Б. Ужахова тешам белар ше харжархой хьашташ кхоачашдара низ дІакхоачар дергдолаш хиларах, шийна ишта сий дарах баркал аьлар царна.

ХАЛКЪА КАНДИДАТАШ

БАЛХАХ ДОГ ЛАЗАШ Я

Дукха ха йоаццаш Грозне еача Назрановски трикотажни фабрика болхлочунца, Балхаева Лидфайца, цхьацца-шишша дувцаш дагІаш цо эккхийта аьлар:

— Даьллахьий, ма дика саг я тха коллективо Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаяьр.

— Малий из?

— Нальгиева Лиза, швея-мотористка. ТІах аьнна, шийна тІадилла моллагІа декхар цІена кхоачашдеш, общественни вахаре дизза дакъа лоацаш, нахаца таръяла ховш я. Къахьегама а технологически а дисциплина телхаерашкара доаггІар хьадех.

...1976 шера трикотажни фабрике балха йоагІа Лиза. Швея-мотористка ученица хул. Лоаццача хана из говзал кара а ерзайий, планаш кхоачашъеш къахьега йолалу. Юрта яьча а хьалкхийнача а йоІа бовз болхлой коллектива боккха низ, Іомалу производствах дог лаза, овсаре а дика а къахьега.

ХІанз Нальгиева Лизас болх беча конвейера тІа бац тІехьабусараш, дикача сортах йола продукци планал дукхагІа арахец.

Укх тІеххьарча пхе шера швейни цеха конвейера профорг а яйгачеи текстильни промышленноста болхлой обкома президиума член а я из.

Балха тІа дика толамаш дахарах, коллектива общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах яйгачеи текстильни промышленноста профсоюза ЦК грамота енна Нальгиева Лизайна.



Трикотажни фабрике керда балха баьхкача кхалнаха новкъостал дара, царна ший опыт дІайовзийтара ха кхоьц цо.

М. ХАМХОЕВ.

Нахаца дагабувлаш

Малгобекски районе массазара гІулакх а хинна дІаэттад района кулгалхой каст-каста нах бахача тайп-тайпарча моттигашка дІа а ухаш, царца дагабувлилга.

Цу тайпара вІашагІкхетар хиннад укхаза дукха ха йоацаш Октябра 12 шера цІерагІча клубе. Цига гулбеннача Вознесеновске бахача наха шоашта эшарашта, Іаткъаш долча гІулакхашта духтІабаьхар шоаш болча баьхка кулгалхой.

ХІанз а дукха жалобаш ух районни организацей цІерагІа нах чубахача цІеношта ремонт во еш, юрташи улицаши тоаяь хозъяра де мел эшар деш дац, хий, энерги, йІовхал, телефонни бувзам лоаттабелга юкъагІдоахаш хул яхаш. Цу хьакъехьа бахача наха дІадехараши цар цу вІашагІкхетаре даьча хаттараштеи жоп луш хилар «Малгобекнефть» НГДУ начальника заместитель Б. Б. Албогачиев. Цо дІадовзийтар цу даьккъе районе этта хьал фу тайпара да, болх тоабара, наха дІадехараш кхоачашдара де лаьрхІар, цар яь предложенеши замечанеши кхоачашъяра шоашта эша ха хьадда белгал а йоаккхаш.

Дукха лоткъамаш ух харжархошкара автотранспорто болх ледара бу, яхаш. ХІаьта хоадам болаш аьлча, укхаза хиннараш ха безам болаш бар «Малгобек-Вознесенская-Моздок» яхача маршрутагІа лела автобусаш. Красная горка яхача баха дешархой школе хьакхувла транспорт лерттІа дІа-юха леларгІйолаш гІулакх маца вІаштІехьдоаккхаргда. Из гІулакх бокъонгахьа доаккхаргда шоаш, аьнна тешам белар цига вІашагІкхийттача наха автотранспортни предприяте эксплуатаце служба начальника Т. А. Мамилова.

Харжархоша дукха кхыдола а шоашта эшараш хьагойташ къамаьлаш дир цига. Царна ловра кхачан продукташ дукхагІа а хан-ханнахьа а лоаттаелга вІаштІехьдаккхар. Вознесенске станице бахараш хинна ца Іеш, из дІадехаш бар Южный поселке баха нах а. Цу а кхыча а хаттарашта жоп луш хилар укхаза «Малгобекнефть» НГДУ ОРСа начальник Б. Д. Ахильгов, райпо председатель С. А. Мамилов, прокурор Г. Д. Молозин, военком Е. К. Симонов, районни больница керттерча лора заместитель Б. М. Мержоев.

ВІашагІкхетар дІахьош хиннача парте Малгобекски горкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе Л. А. Шестопаловас дийцар бахача наха кастта Советашка хургдолча хоржамашта, КПСС XXVII съезда, Коталон денна накъадахара районе еча кийчонах, берригa организаторски, боахама, идеологически болх парте хьалхашка увттадеча декхарашка хьежжа эргабаьккха тоабара бахача нахагара эшача новкъосталах.

Из мероприяти шинна а оагІонна пайдане йолаш чакхъяьлар. Цкъа-дале, кулгалхой кхы а дикагІа духтІабаьлар моттигерча хьалашта, шозлагІа-дале, харжархошта дайзар шоай хьаштий цар мишта йоакхо е лерхІ.

С. ШАБИЕВ.

ТЕШАМ — ДИКАГІБАРЕХ

«Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара долча» Закона 39 статьяга хьежжа НГІАССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссеша регистраци яьй Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ беш:

Шикло Наталья Васильевнана, 1960 шера яьчоа, эрсечоа, В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора, ВЛКСМ члена, № 24 йолча Индустриальни хоржамий округе гІолла В. И. Ленина цІерагІча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Дмитриенко Вениамин Ивановича, 1935 шера ваьчоа, эрсечоа, КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретара, № 26 йолча Маяковски хоржамий округе гІолла «Чечингражданпроект» яхача института болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Надиров Евгений Алексеевича, 1928 шера ваьчоа, эрмалочоа, Нохч - ГІалгІай территориальни автотранспортни объединене начальника, КПСС члена, № 6 йолча Косноровски хоржамий округе гІолла Нохч - ГІалгІай автотранспортни объединене болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Аникеев Мирослав Генриховича, 1954 шера ваьчоа, эрсечоа, «Красный молот» яхача грозненски машинаш еча завода керттерча технолога, КПСС членалла кандидата, № 8 йолча Красномолотовски хоржамий округе гІолла «Красный молот» оалача Грозненски машинаш еча завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Албастов Идрис Абуевича, 1939 шера ваьчоа, нохчочоа, Нохч - ГІалгІай АССР юстице министра, КПСС члена, № 14 йолча Пушкински хоржамий округе гІолла грозненски почтамта болхлой инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Цадаева Зайнап Шахбановнана, 1961 шера яьчоа, нохчочоа, Нохч - ГІалгІай АССР моттигерча промышленноста министерства «Металлист» завода контролера, ВЛКСМ члена, № 18 йолча Университетски хоржамий округе гІолла «Металлист» завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаяьчоа.

Харсанов Леча Мусульчаевича, 1938 шера ваьчоа, нохчочоа, Нохч - ГІалгІай АССР кхачан промышленноста министра, КПСС члена, № 38 йолча Леванцовски хоржамий округе гІолла Грозненски маьхка комбината болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Олейников Геннадий Гавриловича, 1932 шера ваьчоа, эрсечоа, Нохч - ГІалгІай профессиональни союзий областной совета председатела, КПСС члена, № 39 йолча Мичурински хоржамий округе гІолла Грозненски производственни текстильно - галантерейни объединене болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Алмазов Исмаил Ильясовича, 1943 шера ваьчоа, гІалгІачоа, КПСС Нохч - ГІалгІай обкома гІишлош яра отдела заведующена, № 83 йолча Астрахански хоржамий округе гІолла Нохч - ГІалгІай гІишлош яра управлене № 11 йолча гІишлош яра-монтажни управлене болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Шевченко Александр Сергеевича, 1930 шера ваьчоа, украинца, Нохч - ГІалгІай АССР тІема комиссара, КПСС члена, № 49 йолча Жигулевски хоржамий округе гІолла Старопромысловски районерча № 5 йолча маьхк еча завода болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Галич Александр Владимировича, 1942 шера ваьчоа, эрсечоа, «Оргтехника» яхача грозненски производственни объединене парткома секретара, № 55 йолча Ташкалински хоржамий округе гІолла «Электроприбор» завода болхлой, инженерно - технически болхлой гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Шаршавых Александр Васильевича, 1939 шера ваьчоа, эрсечоа, КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара, № 85 йолча Брагунски хоржамий округе гІолла «Брагунский» комсий совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Ростов Александр Ивановича, 1929 шера ваьчоа, эрсечоа, Нохч - ГІалгІай АССР прокурора, КПСС члена, № 86 йолча Гудермесски хоржамий округе гІолла «Чечингремстрой» треста Гудермесски ремонтно - гІишлош яра управлене болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Мусхаджиева Дагман Бексолтовнана, 1960 шера яьчоа, нохчочоа, Гудермес станце йоккхагІа йолча мухьи багажи дІаийечоаи юхателачоаи, ВЛКСМ члена, № 88 йолча Железнодорожни хоржамий округе гІолла Гудермес станце болхлой инженерно-технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Солтаханов Керим Солтахановича, 1938 шера ваьчоа, нохчочоа, Нохч - ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела, КПСС члена, № 90 йолча Новогрозненски хоржамий округе гІолла Гудермесски районерча «Ойсунгурский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Яндиева Зина Ахметовнана, 1941 шера яьчоа, гІалгІачоа, КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретара, № 98 йолча Пседахски хоржамий округе гІолла Малгобекски районерча «Малгобекский» совхоза болхлой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаяьчоа.

Третьяков Владимир Георгиевича, 1947 шера ваьчоа, эрсечоа, Малгобекски района халкъа депутатий Совета исполкома председатела, КПСС члена, № 96 йолча Новоредантски хоржамий округе гІолла Малгобекски районерча «Алханчуртский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Базгиев Руслан Ахмедовича, 1950 шера вачоа, нохчочоа, КПСС Ачхой-Мартана райкома хьалхарча секретара, № 59 йолча Бамутски хоржамий округе гІолла «Бамутский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гІулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

(ДІахододар 2-ча оагІо тІа).

Хоржамашта накъадолхаш



КЪОНАЧА ХАРЖАРХОЙ КЛУБ

Нохч - ГIалгIай педучилища тIеххьарча курсашка деша багIарех дукхагIбараш укх шера хургдолча хоржамашка, духхьашха кхадж тоссаш хургба. Из дага латташ болча укхазарча хоржамий участка а агитпункта а болх вIаштIехьбоаккхараша шоаш организаторски агитмассовни мероприятеш дIайолаеш из чIоаггIа теркаме ийцар. Царна аьнна хьайир лаьрххIа клуб, уголок. Клуба балха лостам телаш я общежите воспитатель йола Эсамбаева Раиса Маматовна. Цига да хоржамех дола Законаш, эрсий, нохчий, гIалгIай метталла, СССР, РСФСР, НГIАССР Конституцеш, кагирхой бIарг тIаоттаргболаш кийчдаьд духхьашха кхадж тоссаргбарий хьашташца дувзаденна литература. Шоай училище деша багIача а хоржамий участке бахача а къонабарий йоакхо еш я агитколлектива кулгалхо преподаватель Плиева Хьасана Лида. Харжархой безам тIаозарболча тайпара кийчъяьй агитпункт. «Хоржамашкара хоржамашкара», «Машар хилар ловчар тIом бицбалийта йиш яц», яха а кхыдола а стендаш, плакаташ, лозунгаш да. Микроучасткашка нах бахача дIа а ухаш болх беш ба агитатораш. Цар еча беседай тематика укх тайпара я: «Советски демократи яхаши болх беши я», «Советски наьха хьал-таро тоаяра парте ю йоакхо», «КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нов. К. У. Черненкой докладашш къамаьлаши — вай дIахо йодача хана де дезарий денала программа», «Къонача харжархой бокъонаши декхараши».

Училища преподавателаш боацаш укхаза агитаторий декхараш кхоачашдеш ба Грозненски пассажирски автотранспорта производственни объединене водителаш а. Къонача харжархоица вIашагIкхетара каст-каста ветеранаш бех, кхыйола царна безаме хетаргйола мероприятеш чакхйоах.

СУРТА ТIА: агитколлектива кулгалхо Л. Х. Плиева беседа еш я къонача харжархоица Аюбов Имрана цеи Шахидов Туркхоцеи.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТОЛАШАГIВОЛА АГИТАТОР

Сунженски района «Победа» яхача колхоза управленерча агитпункте хьалтеха йоаллача агитаторий спискага хьожаш латташ, дикагIчарех ва аьнна эггара хьалха Султыгов Мовладина цIи яьккхар боахама парторганизаце секретара Н. П. Дороднова.

Султыгов болх беш ва боахама ялат лоаттадеча склада заведующи волаш. Ше укхаза болх беча шийтта шера дика агитатор волаш хьа а воагIа. Даим а ший идейни боарам лакхбеш ва Мовладин, цун тешал деш да Султыгов хIанз боахамерча марксизма-ленинизма школе дешаш хилар.

Общественни вахаре а дика дакъа лоац агитатора, итт шу да из халкъа дружинана юкъевоагIа. Колхоза къахьегамхоща станични Совета депутаталла хийржав из укх тIеххьарча ханага кхаччалца. Цунца дувзаденнача декхарех а дика лоархIавеш хьавенав Султыгов.

Деррига довза, ха гIерташ, ший знаней борам лакхбеш парте дош нахага дIанхоачийташ а царна из доашхаш а га агитатор.

С. ОСМАНОВ.

ТЕШАМ — ДИКАГIБАРЕХ

(Йистедоалар. Долалур 1-гIа оагIо тIа).

Кащеев Петр Георгиевича, 1931 шера ваьчоа, эрсечоа, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома организационно - партийни балха отдела заведующена, № 60 йолча Валерикски хоржамий округе гIолла Ачхой-Мартан районерча «Лермонтовский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Тахаев Жамалай Яхъяевича, 1957 шера ваьчоа, нохчочоа, Веденски мехлесхоза станочника, ВЛКСМ члена, № 68 йолча Дышне-Веденски хоржамий округе гIолла Веденски мехлесхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Бисаева Таус Вахидовнана, 1941 шера яьчоа, нохчочоа, Ачхой - Мартан районерча «Самашкинский» совхоза дояркана, парте йоацачоа, № 65 йолча Самашкински хоржамий округе гIолла «Самашкинский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаьчоа.

Хожбахмадова Закият Хасановнана, 1943 шера яьчоа, нохчочоа, Грозненски районерча «Юбилейный» совхоза доярка, парте йоацачоа, № 80 йолча Старосуженски хоржамий округе гIолла «Юбилейный» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаьчоа.

Лагутин Сергей Михайловича, 1923 шера ваьчоа, эрсечоа, Нохч - ГIалгIай АССР телевиденен радион Паччахьалкхен Комитета председатела, № 82 йолча Чечен-Аульски хоржамий округе гIолла Грознески районерча «Заря» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Ганижева Маддан Султановнана, 1951 шера яьчоа, гIалгIачоа, Наьсарен районерча «Маяк» совхоза доярказа, парте йоацачоа, № 114 йолча Сурхахински хоржамий округе гIолла «Маяк» совхоза болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаьчоа.

Зурабов Магомет Алиевича, 1939 шера ваьчоа, гIалгIачоа, Наьсарен района халкъа депутатий Совета исполкома председатела, КПСС члена, № 107 йолча Барсукински хоржамий округе гIолла, Барсукински юкъерча школа балхахой коллективо оттаваьчоа.

Идрисов Умар Ширвановича, 1960 шера ваьчоа, нохчочоа, Ножай - Юртовски районерча «Заветы Ильича» совхоза водителя, КПСС члена № 129 йолча Ялхой-Мохски хоржамий округе гIолла «Заветы Ильича» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Сагаев Ваха Тагаевича, 1947 шера ваьчоа, нохчочоа, КПСС Ножай - Юртовски райкома хьалхара секретара, № 128 йолча Саясановски хоржамий округе гIолла Орджоникидзе цIерагIча колхоза колхозхой коллективо оттаваьчоа.

Чагаев Багаудин Камалдиновича, 1935 шера ваьчоа, нохчочоа, КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара, № 136 йолча Коммунистически хоржамий округе гIолла «Ассинский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Миценко Юрий Юрьевича, 1930 шера ваьчоа, украинца, Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра, КПСС члена, № 139 йолча Орджоникидзевски хоржамий округе гIолла Сунженски районерча «Победа» колхоза колхозхой коллективо оттаваьчоа.

Целовальников Василий Петровича, 1944 шера ваьчоа, эрсечоа, Сунженски района халкъа депутатий Совета исполкома председатела, КПСС члена, № 141 йолча Троицки хоржамий округе гIолла XIX партсъезда цIерагIча колхоза колхозхой коллективо оттаваьчоа.

Бурмистров Константин Дмитриевича, 1926 шера ваьчоа, эрсечоа, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда председатела, КПСС члена, № 148 йолча Грушевски хоржамий округе гIолла «Урус-Мартановский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Сотников Иван Тихоновича, 1937 шера ваьчоа, эрсечоа, Урус-Мартановски района халкъа депутатий Совета исполкома председатела, КПСС члена, № 150 йолча Рошни-Чуйски хоржамий округе гIолла Рошни-Чуйски юкъерча школа болхлой коллективо оттаваьчоа.

Эльмурзаев Герсолта Хасановича, 1947 шера ваьчоа, нохчочоа, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара, КПСС члена № 151 йолча Урус - Мартановски хоржамий округе гIолла Урус - Мартановски райпищекомбината болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Налаев Ваха Якубовича, 1949 шера ваьчоа, нохчочоа, Шаьла районерча «Северо-Кавказская» яхача оалхазарий фабрика директора, КПСС члена, № 167 йолча Серженъ - Юртовски хоржамий округе гIолла «Северо-Кавказская» оалача оалхазарий фабрика болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Безуглый Дмитрий Карнильевича, 1930 шера ваьчоа, эрсечоа, «Грозненский рабочий» яхача газета редактора, КПСС члена, № 154 йолча Аллероевски хоржамий округе гIолла Шалински районерча «Искра» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Макшанов Дмитрий Ивановича, 1935 шера ваьчоа, эрсечоа, Северо - Кавказски тIема округа бIуна командующе хьалхарча заместителя, КПСС члена, № 153 йолча Автурински хоржамий округе гIолла Шаьла районерча «Автуринский» совхоза болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха коллективо оттаваьчоа.

Баматгиреев Магомет Ширвановича, 1931 шера ваьчоа, нохчочоа, Нохч - ГIалгIай АССР мелиорацен хинеи боахама министра, КПСС члена, № 172 йолча Каргалински хоржамий округе гIолла «Красный пахарь» яхача колхоза колхозхой коллективо оттаваьчоа.

Кожуховский Степан Никитовича, 1929 шера ваьчоа, украинца, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместителя, республикански агропромышленни объединене председатела, КПСС члена, № 175 йолча Шелковски хоржамий округе гIолла В. И. Ленина цIерагIча колхоза колхозхой коллективо оттаваьчоа.

ДЕРРИГА — ХАЛКЪА ХЬАЛ ТОАДАРА

Халкъа вахара хьал хьагойташ дола эггара лоархIамегIара хьокхамаш да бахача наьха ахчан доходаш. Юкъера лаьрхIача бетта алапеш, колхозхошта къахьегамах телараш, кхыдераш лакхдалара чотах пхе шера 19,4 процент дегIаьккхай республике бахача наьха ахчан доходаш.

1984 шера 155 сом хилар республика халкъа боахаме юкъера лаьрхIача цхьан балхахочо бетта эца алапи, промышленносте — 163 сом, гIишлош еча — 203 сом, бурув деттача — 250 сом. 11 процент дегIаденад дIадахача пхе шера бетта эца юкъера алапи.

Материальни производство дегIаахарга хьежжа къестаду городареи юртареи къахьегама а быта а хьалаш вIаши гаргадигара декхар, готлу ахархойи болхлойи доходашта юкъера юкъ.

140 сом да хIанз укх сахьате цхьан колхозхочоа бетта доагIа юкъера алапи, хIаьта пхе шера лакхденнад из 18 процент, вешта аьлча, из дегIаихад болхлоштеи гIулакххоштеи къахьегамах телачул сихагIа. Цу тIа а республика дукхкхача колхозашка промышленностеи кхыча доакъошкеичул лакхагIа ба хIанз укх сахьете къахьегамах тела мах.

ЦИФРАШИ ФАКТАШИ

Ахчан доходаш лакхъяларца цхьан шера дегIаух товарооборот а. ДукхагIа хул бахача наха ийду кхачани промышленнии товараш.

ВIаши ниисде йиш йола маьхаш лаьрхIача 13 процент дегIаенай республике розничи товарооборот. Бахача нахага дукхагIа дехкад дулхи оалхазараши — 33 процент, маршийи хIамаш — 15 процент, чкъаьра — 39 процент, баьцовгIаех доаккха даьтта — 16 процент, шуреи шурий продукташи — 5 процент, нахчаш — 15 процент, фуаш — 47 процент.

Шерагара шерага дукхагIа ийду республика къахьегамхоша кхачан доаца тоувараш. 15 процент дукхагIа дехкад бахача нахага тIеханахьа дувхаду барзкъаш, чухьнахьа дувхаду барзкъаш, пазата хIамаш, даьреш, нахьареи комбинированнии кога гIирс — 11 процент, электротовараш — 8 процент. Духхьал пхе шера (1980 — 1984 шш.) ехкай республика торгови сете гIолла 102 эзар телевизор, цу даькъе 29 эзар босбола сурт хьокхараш, холодильникаш — 72 эзар, барзкъаш дутта машинаш — 53 эзар.

ХIанз хала да телевизор, холодильник, радиоприемник йоаца дезал лаха.

ТIа-тIа дукхагIа хул общественни кхачан предприятей гIулакхаш эшаш бола къахьегамхой. Из бахьан долаш цIагIа даа хIама кийчде ца дезаш мукъабувл цIенноаной, хьаду салаIара эша дика хьелаш.

ДIаяхача хана доккхий хувцамаш химмад быта службе — цу вахара лоархIамеча даькъе. Пхе шера 22,1 процент дегIабенаб бытови гIулакхий боарам, хIаьта юрташка — 27,4 процент. Шерагара шерага готлу городашкеи юрташкеи бахача наха деча гIулакхашта юкъера юкъ.

Халкъа вахара хьал лакхдалера эггара лоархIамегIарча факторашта юкъе да наха чубаха моттигаш хьалъяр.

Чакхдаьннача пхе шера (1980 — 1984 шш.) духхьал госкапвложнейн жилищни кооперацие средствайи чотах хьал а даь наха чубаха дIаденнад республика городашкеи юрташкеи 866 эзар квадратни метр дола цIенош е 12 эзар мел эшар долаш йола квартира. Из да, Гудермес санна йола, шиъ город хьалъяра ниисса. Город Грозне, республика кхыча городашка хьахул керда кварталаш, керда зданеш хьалъю центральни улицаш тIа. Цул совгIа, ювцача юкъа хьал а яь эксплуатаце дIаеннай колхозаша 14 эзар квадратни метр йола наха чубаха моттигаш.

Квартирах телача маьхага дода дезаза бюджета дакъа дунен тIа эггара эIамагIа да вайцига, юкъера лаьрхIача 3 процент мара лацац цо. Нах чубахача моттигий фонд латта еззача хьалашка лоаттаярга дIаухийтачун доккха дакъа шийна дIатIаийду паччахьалкхено.

Республика городашкеи юрташкеи дукхха хьалъеш латт соцкультбыта кхыйола объекташ а — школаш, деша даха йоацача берий учреждениеш, больницаш, клубаш, кхыяраш. Пхе шера хьалъяьй 20 эзар дешархочоа моттиг йола школьни зданеш, 1165 маьнги латта больницаш, 2395 саг тIаэца лаьрхIа поликлиникаш, 6 эзар моттиг йола клубаш, шиъ кинотеатр.

Оаха яздаьчун лерагIа

«АРА ЙIАЙХАГIА ЯР...»

Иштта корта а болаш яр «Сердало» газета тIа 20-ча декабре 1984 шера араьлъна критически корреспонденци. Цу тIа дувцар Сунженски района цхьадолча боахамий кулгалхоша наьха балхацара безам совбаккхара дешай йоакхо еш ца хилара, фермашка цIе уголокаш лерттIа кийчъяь ца хилара.

Цу хьакехьа редакцега жоп дайтад КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара Б. Чагаева. Цо хоам бу: **«1984 шера 20-ча декабре «Сердало» тIа араьлна «Ара йIайхагIа яр...» яха корреспонденци йийцай «Заветы Ильича» колхоза партийни собранеи «Путь к коммунизму», XX партсъезда цIерагIча колхозий партийни комитетий заседанешкеи. Цу боахамий шурий фермашкарча цIе уголокий хьакъехьа яь критика бакъхиннай. Колхозий партийни организацеша кийчъяьй хьайбай фермай цIеча уголокий болх тоабара мероприятеш.**

ХIанз, корреспонденце тIа бийцача боахамий ерригача а хьайбай фермай цIе уголокаш кийчъяьй мел эшача гойтара агитацеца, цар чу оттаьй пишкаш. ВIаштIехьдаьккхад хьайбаш леладерий социалистически яхьа цахаддаш итогаш яра гIулакх, дIаоттаяьй социалистически яхьа экранаш. Цар тIа дIаязду хьалхалаттача доярккай хьокхамаш. ЦIеча уголокашка йолаш я телевизораш, радиоприемникаш, керда газеташи журналаши».

ВАЙ ПРИНЦИП — РУЗКЪА КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА

ЮРТАГАХЬА БУКЪ БЕРЗАБАЬ

Йовзаш, революционни а къахьегама а традицеш йолаш я Экажкъонгий-Юрт. Советски Iаьдал доаккхача, из моастагIех лорадеча са ца кхоаш духхьала лаьттаб укхаза баха нах. Деникинцашта духхьала майра тIом барах Еррига союзни старостас М. Калинина кулг а яздаь, ВЦИК-а Сийлен грамота еннай юрта.

Сийлахь-боккха Даймехка тIом латтача шерашка деррига а советски халкъ санна майрали денали гойташ моастагIчох летар цу юртара нах.

Даьша дIадоладаь сийлен гIулакхаш тешаме хьал а лаьца, хьаьнала къахьегарца юрта сий лакхдеш, дика-во юкъа долаш бола нах кIезига бац укхаза. Царех вар республике а берригача вай мехка а цIи хеза коартолаш лелаер, Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев АртагI. Цун балха а вахара а опыт, нахаца Iимерза хилар хьийца, хьинаре къахьегаш ба юртара дукхха а нах.

Назрановски района «Экажевский» совхозе беркате къахьегаш хьавоагIа коартолаш кхею звеньевой Евлоев Хьажбикар. Из ца вовзаш саг вац Экажкъонгий-Юрта. Наха лоархI из, доккха сий ду цун. Цо из даьккхадац шозза е кхозза вIаштIардаь гIалаш миссел дола цIенош хиларца, цаI-шиъ «Волга», «Жигули» доалахьа хиларца. Юртахоша цун сий ду обществана пайда а беш, хьаьнала къахьегарах. Цхьа шу дIадахадац цо шийна хьалхашка латта декхараш кхоачаш ца деш.

Хьажбикар санна бола нах кIезига бахац Экажкъонгий-Юрта. Уж ба «Экажевский» совхоза цIи хеза коартолаш кхеер, «НГIАССР заслуженни механизатор» вола Угурчиев Iамирхан, хьажкIаш лелаер Гайтов Татархан, дукхха а кхыбараш.

ЦХЬАБАКЪДА, чIоагIа сатем боабеш, кхета ца луш хIама да иштта дика традицеш йолча укх юрта бахача наха массанена а гуш, хьаьналча къахьегамкошта уллув ма хулла обществана кIезигагIа дIа а луш, духхьал шоай боахам тоабе, тIехбаккха, паччахьалкхен чотагIа баха гIерташ бола нах хилар. Иштта хала хеташ хIама да цу «жуккаргашца» машар боацаш юрто къовсам ца лоаттабелга, цар харцахьа леладу гIулакхаш ца гуш санна тIехбувлилга.

...Экажкъонгий-Юрт шин даькъе екъаш доагIа лоамен доккха доаца хий — Кен. Юрта Iочудоаллаш гола а техе, хьакъоастаю цо тоъал йоккха йола лаьттам чIегилг. Пайрен хьисапе йолча цу участка тIа хин йистте, юртагахьа букъ а берзабаь дагIа шозза вIаштIардаь доккха цIа. Цкъарчоа хеталу наха эша гIулакхаш ду быта цIа да-хьогI ер, аьнна.

Цхьабакъда, дIакоа ваьлча гучадоал вахача саго шийна, аьнна билла боахам из белга. Къайле да цун кораш, наIараш...

Вай дувцача цIен ерригаа площадь 504 квадратни метр я. ГIишлон материалаш ийца документаш дац. Райисполкомо цIа хьалде енна бокъо яц.

Из иштта дале а цIа хьалдаьдаьннад. Цхьабакъда, дIачувала саг воацаш тахан даьсса латт.

— Цу цIен да — М. Кациев г. Джамбуле вах, — тхо духтIадоахаш оал Экажевски юрта Совета председатела заместитела Мержоев Салмена.

— Джамбуле вахача цо Экажкъонгий-Юрта цIа миштта ду?

— Из сона хац. Со укхаза вIалла балха а валехьа хинна хIама да из, — бехказе вувл моттигерча Iаьдала викал.

ДIадахача шера октябрь бетта хиннача ворхIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета иттлагIча сессе чIоагIа теркам тIабахийта дийцар цу тайпара боахамаш дехкача наха де дезар, царца къовсам лоаттабе безилга. Цу дешах лаьца хаьттача ер-ма дий, аьнна корта а болаш даь хIама дац Экажевски юртсовето.

Из доацаш а, Экажкъонгий-Юрта дукха да жилищни законодательство телха а деш, харцахьа даь цIенош. Масала, укх юрта вахача, Назрановски АТП водитель волча Д. Картоева даьд шозза вIаштIардаь 300 квадратни метр площадь йола цIа. Кхы дукха эIамагIа дац цхьаннахьа болх беш йоацача Первомайская яхача улицагIа яхача Д. Берсановас, Кирова улицагIа вахача С.-В. Албогачиева, Новый Узень яхача города ОРСа № 1 йолча тика заведующи волча А. Картоева, дукххача кхычар даь цIенош. Царех цаI дац райисполкомо бокъо а енна хьалдаь.

Цу тайпара масалаш Назрановски района цхьан Экажкъонгий-Юрта хинна Iац. Иштта нах чуIеш йола площадь 362 квадратни метр а йолаш, шозза вIаштIардаь цIенош даь вала воал СурхотIа веха укх юрта балха воаца С. Муцольгов. Цунна а райисполкомо бокъо еннаяц уж хьаде. ЦIенга дIаяхийта гIишлон материалаш ийца документаш дац цунга а.

Бокъо йоацаш вIаштIара даь цIенош хьалдаь а хьалдеш а латт Сунженски районе а. Кхо бIаь квадратни метр гаргга чура площадь йола вIаштIара даь цIа хьалдаьд Серноводски станице М. Мазаева улицагIа вахача В. Гайсултанова. Iаьдало шийна бехк бар кхераш цо тIехьагIа хьатIаазваьа ший цIагIа вах, аьнна ший даь веший воI А. А. Гайсултанов.

Кхы дукха эIамагIа дац Орджоникидзевски станице (Мира, № 2) вахача М. В. Хияуре, цун лоалаха вахача А. Б. Бехоева, кхычар даь цIенош а.

Сунженски районе бокъо йоацаш 53 цIа даьд, аьнна спискаш оттаяьй райисполкомо. Царех 32 цIа нормал дукхха а доккхагIа да.

Укхаза белгалдаккха деза, уж цIенош хьалдаьча нахах 17 саг общественно - пайданеча балха ца хилар. Цу гIулакхо къаьгга хьахьокх малагIча рузкъах хьалду цу тайпара цIенош.

Ца кхетадеш цхьаькха а да. Спискашта юкъе ца болхаш цхьабола нах бисар. Масала, Нестеровски станице бокъо йоацаш цIенош даьд аьнна оттаьча спискашта юкъе вац Лермонтова улицагIа, № 100 йолча гIала миссел доккха цIа хьалдеш воалла А. Ш. Джамалдинов. Мишта вицваннав из? Из вицвала бокъо-м яцар вай республике балха вац, аьнна виц ца лой.

Хьагучох из цаI «вицвенна» Iийна бац цу дешага хьажа оттабаь бехктокхаме болхлой.

ИШТТА я факташ. Цар тайп-тайпара уйлаш яйт. Мишта вIаштIехьдоал цу наьха сел доккхий боахамаш Iодахка? Ховш ма дий, уж санна цIенош хьалде дукха ахча, гIишлон материалаш, бухсоцщаш аьлча, мукъа ха а эшилга. Мичахьара, мишта гулдаь рузкъа да из?

Тхо дахкац цу хаттарашта духтIа довла. Из къоастадергда, аьнна хет тхона (боккъалдар аьлча, дукхха хьалхагIе а къоастадаь хила а дезар) цу дешага хьежа декхарийла йолча органаша. Амма, цаI-м шеко йоацаш да: хьаьнала къа а хьегаш даьккхача ахчах уж даь доацилга. ХIана аьлча, хьаьналча къахьегамхочунна тара дац цар вахара хьисап, цар лелар, борал. Боккъонца вола къахьегамхочо ший керттера декхар лоархI юкъара пайда совбоаккхача ма хулла доккхагIа дакъа юкъедахьар, цигача дукхагIа хьацар даккхар. Ше баьча балхах доагIар мара хьадехац цо обществагара. Из массаза а ший кулгаща, цIена хьадаьккхача рузкъах вах.

Фу де ду гIалаш миссел доккхий уж цIенош лакхе вай бийцача а, уж санна кхыболча а наха? Мала цецваккха гIерт? «Со» яха дош лакхде, сомдедаьд уж. Цар психологега диллача, оттаьча нормал кхоззадиазза доккхагIа дола уж цIенош хьалдаьд тахан ца эша а кхоана тIехьа тIабоагIачарна эшаргда, аьнна.

Иштта бахаш болча наха материальни даь а ца Iеш, боарам боаццаш доккха моральни зе ду. Вай общества дикача гIулакххехи идеалехи шек боах цар нах, тоалургбоацача, харцахьарча наькъа тIа боах шоай дезал.

Дайнадий шоана ворхIагIча-бархIагIча классе деша ягIа йиIиг шецца бIаьха кIоажув бола туфлеш а йийха школе ухаш, зийнадий, оаша цунна тIадувха барзкъа, лергах йоахка дошо гIалкхаш, пIелгах доахка гIозарч. Дошув-м, бакъдар аьлча, тахан дукха лоархIаш а дац. Къердараш бриллианташ, алмазаш да. Из айп хьалкхедераш ба вай бувцаш болча дезалий дай.

Бераша ца зувш цхьаккха хIама дисац. Тара хила гIерт уж шоай даьшта, хьаэц цар оамалаш. Лерг дилле ладувгI цIагIа дувцача къамаьлашка. БIаргагуча масалашка хьежжа гIерт къа ца хьегаш деша, баха, рузкъа гулде Iомабала гIерт. Дош хетац школе хьехархоша дувцачох, башац новкъостех. Из потребительски пазар тIа-тIа чIоагIлуш, тIехках а лете, чIоагIдале дIаотт. Укхазара дIаболалу вай вахаре хьисапаца товш боаца никъ: спекуляци елга, кхааш ийделга, къоалаш делга, малараш мелилга...

Ховш да цу тайпарча наькъа тIа ваьнна саг тIеххьара мича кхоач. Саг духовно а материальни а ваьсса вута никъ ба из.

Из тIехьале я уйла ца еш, рузкъа гулдеш лелача даьша шоай дезала ер.

Даьна лайча иштта хилча а мегаргда, аьнна укхаза къамаьл сацийта мегаргдар гонахьарча нахага а цу вонага дакъа ца кхоачаш хилча.

Экажкъонгий-Юрта вахача цхьан саго аьлар:

— Даьра договорах ахча доккха СибарегIа ца ахам хала дацар цIагIарча дезала вуташ хилча. Хьанехкар «ГАЗ-24» я, вIаштIардаь цIенош да, вайна фу даьд, вай эсалагIа да, яхаш витац со.

Дукха ба Экажкъонгий-Юрта, СурхотIа, кхыча юрташка шоай болх дIа а кхесса, «дIаьха сом» лаха арабаьнна лелаш бола нах. Цар сатем боабараш а ба шоаш ца даьр дувашеи дувхашеи лелараш.

ЛАКХЕХЬА вай дийца цIенош цхьан дийнахьа, цхьан шера хьалдаьдац. Царех цхьадараш массехк шера хьалдеш лаьттад. ХIаьта массанена а гуш, юрта а района а кулгалхошта ховш хьалдаьд уж. Ма дарра аьлча, цар шоай цIенош бокъо а йоацаш, харцахьа хьалделга ца ховш а хиннабац уж.

Саго болх мишта бу (нагахьа санна из болх беш вале), из мишта вах, цун мел дезал ба, мичахьара цунна пайда хьатIабоагIа, цун рузкъа сенга дIадода юрта Советачул дикагIа цхьаннена а ха йиш яц. Тlаккха хаттар отт: фу деш хиннад юрташкара моттигера Iаьдал ,юха хIана техабац харцахьарча наькъа тIа бовлаш латтараш. Цхьабакъда, цу хаттара тахан хьадда жоп дала саг вац. ХIана аьлча, уж цIенош хьалдеча юкъагIа дукха кулгалхой хувцабеннаб юрта а районни а Советашка.

Хьожаргда вай тахан фу деш я районашкара правоохранительни органаш ,юртий а районни а Советаш, партийни комитеташ.

Ала йиш яц моттигера кулгалхой шоай районашка доаллар ца ховш ба, аьнна. Оаха къамаьл деш Назрановски райисполкома председатела М. Зурабова аьлар:

— 1984 шера тхо ерригача а юрташка хьежад наха шоай доалахьара цIенош хьалдара нормаш ниисе лелаярга. Райсовета исполкомо ший заседанешка кхозза дийцад цох дола дош, харцахьа даь цIенош хьадахарах йола спискаш оттаяьй, уж дIачуенна а дIачулуш а да тхо».

Бакъда райсовета исполкомо из дош массехказза дийцалга, уж спискаш оттаьлга а. Из ах болх мара бац. Хоадам болаш даьр фуд, бокъо йоацаш хьалдаьча цIеношта конфискаци яьйий? Яьяц! Кхо-виъ саг суде дIачувалар мара цхьаккха а хIама даьдац. Хетаргахьа дош къоастаде дукха сагота болаш бац укхазара суда, прокуратура, милице болхлой.

Тхо цецдоаккхаш цхьаькха а дар. БIарча ши ди даьккхар оаха конфискаци е цIенош оттадаьча наьха список председатела заместитель йолча Хь. Мальсагова хьа ца луш. МалагIа маIан долаш дар хац уж факташ журналисташка бе кхачийта из раьза ца хилар?..

ВогIа беце, из болх кхы дикагIа баьб ала йиш яц Сунженски районе а. Укхаза а спискаш оттаяьча сецад из гIулакх. Кхоачаш ца деш дисад райисполкомо тIайдаь соцамаш. Масала, 1984 шера 30 июле РОВД дIачуенеяр харцахьа цIенош даьча наьха спискаш. Милице болхлошта тIадилладар гIишлон материалаш мичара кхихьай, малагIча средствах цIенош хьалду къоастаделга. Из даьдац. Таханарча дийнахьа ,бокъо йоацаш, шоаш ца хьийгача кхих хьалдаьд, аьнна цхьа цIа дац моттигерча Iаьдало конфискаци яь.

Районни кулгалхоша тесса дитад паччахьалкхено шийна тIадилла декхар. Царгара масал хьайицад юрташкарча Советий болхлоша а .Сенга хьежаш ба-хьогI уж?

Халахете а, тахан районашка уж во масалаш дIа ца дадар совгIа, кхы а шерагIа даржаш латт. Из иштта долга ховргда Экажкъонгий - Юрта, СурхотIа, Нестеровске, кхыча юрташка гIолла чакхваьлча. ХIанз а хьалдеш латт керда вIаштIара даь, доккхий цIенош...

Хь. ШАДИЕВ,
М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

ПИСЬМОШ

ЙIаьхъяь ремонт

Соахка 14-ча октябре текущи ремонт е дIаоттайир аз сай Т-40 яха трактор. Цунах тоха деза кулг теха ваьлар со массехк дийнахьа. Бакъда, агрегат араяккха йиш хилаьзар, хIана аьлча, хувца дезаш дар поршнеш.

ХIаьта хIанз биъ лагIа бутт ба уж дац яхаш са трактор латта. Хургда, яхаш хIара дийнахьа теша а веш, шоай дош кхоачаш ца деш таханарча денга кхоачаваьв со мастерске заведующен совхоза керттерча инженерен. Ма дарра аьлча, цу гIулакха уж дукха сагота бац, аьна хет сона. Хилча, боахаме хьаде дезаш дукха балхаш долча хана, еха цхьа оатхал ца лахар духьа миштта лоаттаю трактор?

С. МЕРЖОЕВ,
Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза механизатор.

Маца лоталургъя лампаш?

Сайрангахьа а леста боад белча каст-каста лампаш ца йоагаш юс тха ферма йола оагIув. Цкъа-шозза мара хулаш хIама из децаре-м сатохаргдар оаха. Цкъаза бийса аханга яхалца дагIа дезаш хул тхо доахан детта йиш йоацаш. Электричество ца хилча миштта деттаргда уж?

Цхьан хана детта Iомадаь доахан иштта ладеш хилар Iаткъа шурийна. Доярккаш а ханнахьа чубаха йиш йоацаш бус.

Л. МАМБЕТОВА,
М. МАТАЕВА,
Сунженски района XIX партсъезда цIерагIча колхоза шоллагIча ферма доярккаш;
У. ЕВЛОЕВ,
ферма хьаьхо.

Тхона гIо дергдар малав?

Болх дика дIагIорг ма бий, план а декхараш а кхоачашдерг ма дий аьнна догдаха дезаш дац тхо хьагучох. Дукха, Iалхьмате дукха ха йоаю оаха хьабе болх боацаш дагIаш. Нах Iохайша багIа мича ух укхаза е дер дайна лелаш а бац. Цу гIулакхо дисциплина телхаяйт, хIаьта а хьабе болх мичаб тхона яхаш шоай ханнахьа балха хьаахац, дукха нах дIабувл фабрикера.

Цхьаккха вIаштIехьдаргдолаш дий - хьогI кхыча юрташкара хьатIауха болхлой ший ханнахьа хьакхувларгбола гIулакх? Дукха болхлой ба Долакха-Юртара, ТIой-Юртара хьаухаш. Бакъда, дог деларгдолча тайпара цкъа хьадоаладац тхо Назрановски АТП водителаша. Е болхлой арабовлале дIалийлхе дIаболх, е бахка безача ханал тIехьабисе боагIа, е болхлой латташе а цхьабараш бита и бите, тIехлелх, автобусачу моттигаш яле а. Цу тайпара хIамаш дукха нийслой а царех цхьа масал доаладергда оаха. Соахка 14 декабре Долакха-Юрта тIеххьарча остановка тIара нах тIа а ховшабаь хьадхайоаларгах санна хаьхка, гулбенна латта болхлой а буташ, дIаяхар ши автобус. ЦаI ший ханнахьа яхар, бархIагIчох итт минута яьлча яха езар дика хьалхьа ханал хьалха яхар.

Тха дукхагIболча болхлоша дIа-юха ахара бетта дола проездной ийду. Водителашка уж дIахьехача хьахозар да: «Тхона дезац шун проездной, тхона дезар ахча да». Iуйрийна балха хьа а кхачале тхона вас ю цар. Из хIара дийнахьа хулащ децаре хIама а дацар.

Х. КОДЗОЕВА,
Назрановски трикотажни фабрика швея - мотористка, райсовета депутат;
Л. ДОЛОВА,
швея - мотористка.



КЪОНАХ

XII-МОСКВА-1985

ХОАМАШ

Конкурс кхайкаяй

«Гитара бола зIамсаг» — цу тайпара цIи йолаш я ВЛКСМ Октябрьски райкома кхайкаяь конкурс. Цо белгалбоахаргба тIема-патриотически а интернациональни а тематика йола иллеш доаха самодеятельни исполнителаш. Конкурс хетаяь я Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизарви Москве хургйолча Дерригдунен кагирхойи студентийи XII фестивалаи.

Районни комитете заявкаш тел цига дакъа лаца безам бараша, уж Октябрьски районера хинна а Iац.

С. ЧЕЧУЛИН, ВЛКСМ Октябрьски райкома секретарь.

Фестивала фонде...

Алхазуровски юкъерча школе деша дагIача бераша шоай хьехархоштцеи йоккхагIйолча пионервожатеца Муртазова Манжайцеи чакхъяьккхай барт цаI хилара ярмарка. Цига вIашагIкхийтар 220 сом. Из ахча дIахьожадаьд Дерригдунен кагирхойи студентийи XII фестивала фонде.

Мехкдаьттахой субботникаш

«Грознефть» объединене предприятей комсомольски организацеша чакхдаьхад субботникаш. 1000 совгIа сом даьккхад мехкарашви кагийча нахеи, из фестивала дIахьожадаьд.

Шоай дакъа юкъехьу

Фестивала фонда шоай дакъа юкъехьош хьабоагIа республика студенташ. Л. Н. Толстой цIерагIча университета цхьоалагIча курса студенташа Голотеловa Ленаси Мартиросова Алласи дунен XII фестивала фонде дIачуденнад шоай хьалхара стипенди. МехкарийчIоагIа хьежаш ба вай Даьхен столице дунен халкъашта юкъера кагирхой форум дIайолаялларга.

ДИКАЧА НАХАХ

ДЕРРИГА ХЬИНАР—БАЛХА

Цолоева Лейла заводе ера йиълагIча разряда токарь хилара тешал деш дола каьхат бе а доаллаш. № 14 йолча СГПТУ дешаш йолча хана практика а укхаза чакхъяьккхар цо, хIана аьлча, ГI Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводa лаьрхIа болхлой кийчбеш яр училища. Из чакхъяьккхача механически цехе балха йоагIа.

— Аз училище дийшад, деррига а сайна хов. — яха уйла яр цун эггара хьалха станока тIа дIаэттача хана. Деталь хьае аьнна заготовка хьа а ийца, станок болх бе йолайолийт, бакъда, из толхаю цо.

Юхханца болх дIабодацар, бурош каглора, раьза воацаш бIарахьежар мастер... Цолоев Мувса цеха хьехамча ва аьнна тIачIоагIваь вацар, хIаьта а бригадир хилара шиий денхар лоархI цо къоначa болхлочоа гIо дар.

— Керттердар саббарс хилар, дIатоха кулг кIаьда тохар, беррига теркам хьадечоа тIабахийтар, вай балхо дIадех из, — оалар Мувсас.

Из болх мекъа бе мегаргда яхилга дацар, хIана аьлча, завода хIара дийнахьа эш дуккха деталаш, цудухьа механически цех хьинаре къахьегаш я.

Ший новкъосташа гIо а деш, болхлочун цу тайпара хьисапаш хьахул Лейлай а. Училище дешаш йолаш а ховра цунна заводе дуккхасерийни производство йолгеи дуккхача балхага ше кийчъелалгеи. Нийслуш да токараx - универсалах мугIарера операционник хулаш а. Иштта хилар йиIий вахаре а. ХIанз цо болх бу станокавтомата тIа ши операциеш — Iургаш доахаши хир доаккхаши. Цхьаннена тIехьа цаI еш хьаю Цолоевас деталаш. План, норма, декхараш... Бакъдар аьлча, цхьатарра йола деталаш хьаярал сакъердамегI дукха хIамаш да. ХIаьта а из а дезаш гIулакх да. Завода эшаш я уж цаI вохкох тара йола деталаш.

Къахьегама хьалаш дика хьадаьд укхаза, долаш да салаIара цIеноош, бытовой помещенеш, цIе уголокаш, предприяте ший я салаIара база а. Лейлайна уллув болх бераш алхха фрезеровщицаш, токараш, сверловщицаш хинна Iац, уж тешшаме доттагIий а нещаш а ба.

Лейлайх диъ шера во а йоацаш профессионал хилай. Iомаьй еррига операцеш, шийучасткерча моллагIча станока тIа болх бе хов. Говзал лакхъяларга хьежжа, дукхагIа хул хьадер а. Балха ханах, оборудованех бизза пайда эца, шийна хьатела резецаш, бурош дикагIа леладе, электроэнерги кхое Iемай. Хьаеш йола хIара оатхал кIеззига хилийта а завода дарегIа хилийта гIерт из. Цу тайпара къахьегаш я къона специалист Цолоева Лейла.

К. ВОЛОДИН.



Ещуркаева ПаьтIамат... Из къона йоI дика йовзаш я Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен педагогически институте. Филологически факультета шоллагIча курсе я хIанз Ещуркаева. Института общественни вахаре хьинаре дакъа лоац комсомолкас. Из я группа комсорг, политинформатор, художественни самодеятельноста доакъошхо.

ТIехдика дешаш хьайоагIа ПаьтIамат Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат хержай института хьехархой коллективон студенташеи.

СУРТА ТIА: П. Ш. Ещуркаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ВАЙ — ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

КУЛГ ХЬАДА, ДОТТАГIА

Тха школа пионерашеи комсомольцашеи курал а доккхал а деш я Серго Орджоникидзе цIерагIара «Вошал» яха интернациональни доттагIала клуб. Цун хIара заседани патриотизмаи интернационализмаи урок санна чакхйоал. Клуба кулгалдеш ва тха школа завуч Цечоев Iийсай Мувса — визза вола интернационалист. Кидовцашта дукха дика гIулакхаш карагIдаьннад. Царех да граждански, Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа хиннараш лехаш баь болх, тIема, къахьегама, парт а комсомола а ветеранашца чакхдоаха вIашагIкхетараш.

Гаьнарча Чукоткера денача, Анадырски ревкома цхьан членах Мальсагов Йоакъапах дувцача письмох тхона, кидовцашта, йоккха событи хилар. Чукотски окружной краеведчески музея директора Отке Наталья Павловнас дайтача цу тIара тхона дайзар къечар бокъо йоаккхараштa юкъе а волаш, вай мехкахочо гойтача деналах. Гаьнара Чукотка хьамсара а боча а я тхона.

ЦIаккха дицлургдац кидовцашта Малгобек фашистски гIаьрахоех лораеш хиннача московски поэтаца Владимов Михаилаца, Вознесенскерча № 2 йолча юкъерча школа хьехархочунца, тIема а къахьегама а ветеранаца Ординская Анастасия Георгиевнаца, Советски Союза Турпалца Аушев Султана Русланаца хинна вIашагIкхетараш. Цу тайпарча нахаца бувзамаш лоаттадаро кхувш йоагIача тIехьен безам хулийт даьй традицешта кхы а тешамегIа хила.

Тхоай хьехамчий новкъосталца школе оаха хьадийлад интернациональни цIа. Цу чу я вай йоккхача Даьхен тайп-тайпарча халкъашта юкъерча дохаргдоацача доттагIала тешал деш дола реликвеш.

Кхойтта совгIа йолча городаца а нах бахача кхыча моттигашца а бувзам лоаттабу оаха каьхаташ дIа-юха яздарца. Царна юкъе я вай Даьхен, Венгре, Чехословаке, ГДР, Польша городаш а юрташ а. Нийсархой каьхаташ тIара довз тхона сакъердаме а пайдане а хIамаш. Дукха ха йоацаш школе хилар кхаь республикерча КИДий вIашагIтеха заседани. Цун тема яр «Вайга машар лорабе аьнна васкет даьд» яхаш.

Тха клуба президента Хамхоев Махьмуда дийцар кидовцаша машар лорабара дечох. Цо хоам бир, 1980 шера деиз Кердача Редантерча шин школа дешархоша Машара фонде 1046 сом дIахьожадаь хиларах.

Къулбаседа - ХIирийчен столица Орджоникидзе № 37 йолча юкъерча школа кидовций гIулакхех дийцар «Факел» яхача клуба президента Мусиева Хадишата. Иштта шоаш дечох дийцар Черсий-Балкхарой республикерча Майски города № 2 йолча юкъерча школа «Ленинцаш» яхача клуба президента Бездудная Оляс.

Цу дийнахьа кхоачашхилар дуккхача хана тхона дагалаьттар. Тха доттагIал хоттаделар Дагестанерча цхьан школаца. Цигарча цIе лар йоахарий группа ена а тха заседане дакъа лоацаш а хилар.

Хьайийллача цу заседане решене цхьан пункта тIа оаха дIаяздаьд тхоай школашка къахьегама десанташ чакхъяха, цига даьккха ахча Москве хургйолча XII-ча фестивала фонде дIахьожаде.

З. СОЛСАНОВА, Малгобекски района Кердача Редантерча № 5 йолча юкъерча школа «Вошал» яхача КИДа член.

Кагирхоша лоархIаш ва

Малгобекски УБР йоккхача, барттайнача коллективе дика вовзаш ва управлене комсомольски организаце секретарь Ахильгов Макшарип. Ер кхойтталагIа шу да из комсомола мугIарашка вола. Цу юкъа дуккхаза хийржав новкъосташа шоай комсомольски организацена кулгалде. 1981 шера Советски Эскаре гIулакх де вода Макшарип. Цига а хьинаре дакъа лоац цо юкъарча вахаре. Подразделене коммунистий, комсомольций боккха тешам болл М. Ахильговх. Из дIаэц парте члений кандидаталла.

Соахка сентябрь бетта дог гIоздоала ши хIама нийслу Макшарипа вахаре. Из коммунистий мугIарашка дIаэц, хIаьта комсомольцаша комсомола комитета секретаралла а хорж.

Цунна еннай «XI-ча пятилетка къона гвардеец» яха ВЛКСМ ЦК сийлен Знак.

СУРТА ТIА: М. Ахильгов.

Р. АУЩЕВА сурт.



ШОАЙ ТОЛАМЕХ ДУВЦ

Лакхерча а юкъерча специальни а дешара заведеней комсомольски организацешка чакхдаьннад Ленински зачета доакъошхошта общественно-политически аттестаци яр. Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхахьалкхен университета экономически факультета студенташта аттестаци ярах дувц цу факультета комсомола комитета секретаре Аддаев Абубакара.

— Лакха идейни боарам болаш чакхъяьлар аттестаци. Кагирхоша дувцар дешача даьхача толамех, университета общественни вахара юкъехьоча даькъах. Дуккхачар зачет тIехдика дIаелар, царех ба Банхаева Фатима, Шамсутдинов Алибек, Зайцева Марина, кхыбараш. Цар дикача оагIорахьара хьахьеккхар шоаш общественни вахаре, юрта боахама а гIишлонхой а отрядий гIулакхашка хьинаре дакъа лацар. Уж болх беш хиннаб республика боахамашка, Алтайски краера Саянски алюминиеви завод хьалъеча. Масала, Бисултанов Сота балха тIа хьинар гойтарца, къахьегам безарца белгалваьлар Красноярски крае, цох яздаьд моттигерча газета тIа.

ДIадахача шера октябре «Родина» яхача совхоза гIо де дахар тхо, цига даьккха ахча фестивала фонде дIахьожадир. Чакхъяьккхай Грознерча № 3 йолча ПТУ деша багIача лаосски кагирхошцара доттагIала сайре. ВIашагIкхетараш чакхдоах Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеранашца, царна эшаш дола цхьацца новкъостал де гIерт.

Дика къахьегаш ба тха лектораш, уж каст-каста хул республика боахамашка. Болх беш я педагогически отряд а, дукха хIама ду студенташа «хала ба» салача кхувшбоагIараштa кхетам луш. Масала, Ибрагимов Руслана № 56 йолча Грознерча юкъерча школе хьайийллай кIалтохаргах латара секци.

Ленински зачета йоакко а еш, хIара студента идейно дегIаахара программа хул цох.

Оаш фу аргдар цох?

— Доахалой шо, кIантий, болх булой? — из хаттар цкъа даь Iийнавац со сайца къамаьл дерашца. Журналиста наькъаша таро хулийт дуккхача сакъердамеча, тайп-тайпарча нахаца вIашагIкхета, кердадар бIаргаго, баькха толам а проблемаш а йовза. Са безам бар цу тайпарча цхьан проблемах дувца.

Вай бувцаргбараш къона специалисташ — механизатораш, хьайбаш леладераш ба, уж юрта бахаш а ба. Мехкараша а кагийча наха а, фермай комсомольско - кагирхой коллективаша, «рекорд оттае воалл» яхача конкурсашка дакъа лоацача къоначар доаха толамаш вайна довз рапортий сводка тIара, итогаш а йийя котваьнначачунна совгIаташ лу, везву. Цу хана цига вахе сиха интервью эц журналиста, газета тIа IотIадоалл цун сурти цох язъяь материали. Из дIавовз республике. ХIаьта цхьа-ши шу даьлча, хьахул керда, кхыбола турпалаш, йовз кхыйола цIераш. Вешта из-м вахаре хулаш дола а закономерни а хIама да. Цхьанне когаметта кхывар дIаотташ. Кагий нахи мехкарийи вай кIезига бац, царна дика болх бе а хов.

Цхьабакъда, цхьа-ши шу даьлча хьалха хеставаьчуи когаметта кхыбараш дIаовттарца дувзаденна кхы тайпа бахьанаш а да. Царех цаI — кIеззига ха яьлча цу боахаме воацаш, вешта аьлча, из балхара дIавоалаш хилар. Цу тайпарча гIулакхах нах балхара дукха дIабувлар, хьаувттар оал. Цох пайда а балац.

— Тха школа соахкарча выпускаx совхозе висар шинхо саг ва, из да-кх бухсоццаш хьахур. Цу дешашца чакхдаьккхар ший къамаьл Сунженски района «Ассинский» совхоза комсомола комитета секретара Астанов Алика. ХIаьта цунцарча тха къамаьла чулоацам бар кагирхой шоай юрта балха хIана Iац дувцаш. Эггара ирагIа а керттера а бахьан — квартираш, уж ца таар.

Школа — эскар — город, дукхагIча даькъе цу тайпара хул цу боахамерча къонача сага вахара никъ.

Совхоз хьальча 1933 шера яьча баракашка а нах бах цига. ЦIеноош хьал-м ду. Бакъда, хьалхашка отт: хьанна дIалургда цар дIоагIаш? — яха хаттар. Масала, дIалу вай уж къонача специалиста, механизатора, доярхана. Уж юрта Iергба болх бе. ТIаккха мишта жоп дала деза хьа а вена:

— Аз укхаза болх бу иттшийтта шу ма дий, сона ягIац-те квартира? — аьнна хоаттача сага.

Из яц-те проблема? Ветерано ший къахьегамца бокъо яьккхай квартира хьаэца. Царна тела а тел. ХIаьта къонабараш дIаух. Вахара хьалаш низкъала хилах. Цу ветерана кога метта кхоана дIаоттаргвар малав?

Хьаэцаргба вай цу районера кхыбола боахам. Са къамаьл хилар «Путь к коммунизму» яхача совхоза воккхагIволча зоотехникаца, комсомола комитета секретараца Цицкиев Германаца.

Дукха ха йоацаш хьалдаь хиннад шишша да вахаргвола ялх цIа, уж дIа-юха деъача дакъа лоацаш хиннав из а. Цига кагирхой бицбанзар. Бицбе йиш йолаш а бац цигарбараш-м. Масала, шурий комплексе къахьегараш дукхагIча даькъе къонабараш ба. 1983—1984 шера хьайбаш Iангара дахара итогех Ерригсоюзни яхье хьалхара моттиг яьккхар комплексо. 1800 сом преми елча, цох инструменташ а ийца, хьаяьй шоай вокально - инструментальни ансамбль. СалаIара мел эшар долаш да. Цунга хьежжа да-кх къахьегамах хьахур а, цар ханал хьалха кхоачашйир дIадахача шера шура яккхара план. Доккха дакъа доал цу толамах Сагиева Мизай, Батаева Раисай, АмриевгIар Тамарайн Раисайи.

— Хьанна дIалургья ераш? — яхаш уйла еш вар Ахматов Лухмат. Шалински района «Курчалойский» совхоза комсомола комитета секретара заместитель ва Лухмат. Керда яйта машинаш хьанна дIалургья яхача деша тIа уйла еш ва из. Юха а хьалхашка оттар да опыт йолча къаьнача болхлошта лургья е къоначарна лургья яха хаттар. КъаьнагIчоа лургья-кх. Къоначунна-м — тишаяр, болх беш йоаккхачул дукхагIа ха ремонтах латташ йоаккхар. Дукха болх бергбий-те цо цу машина тIа?

— Тхацига кхаь шера болх бича цIенна ГАЗ-53 хьанийцар Ханакаев Хьусена, цхе-ялх шера тишачу тIа болх баь Зелимханов Джалауди а цIеначу тIа IотIахайра. КIантий ба уж, хIаьта цхьабараш сабар ца деш, са ца тохаш дIабахар.

Чоалхане дош да из, даьра да чоалхане-м. Из дош дашхара массане а цхьана уйла йича, наькъаш лехача бакъахьа да вай. Оаш фу аргдар цох?

В. КОЧКИН.



«09» ладувгIаш я

РЕПОРТАЖ

Воашта езаш йола телефона номер ца ховш хилча е кулг кIал справочник ца хилча вай гIо дех «09» яхача справочне багIарашкара. Цар балхах лаьца хIама хой шоана?

Телефонистка балха моттиг — пульти картотекеи латта истол. Цхьан сменагIа болх беш я пхи кхалсаг. Царна хьалхашка латтача картотекашка я 39 эзар номер. Пульта тIа ши лампилги тумблери я. Лампилг лотаелча кхетаду цаI хатта дагахьа саго телефон еттилга. Цунна жоп далара кхойиъ секунд мара эшац.

Телефонистканa дагахьа хов кхо эзар гаргга номер, бакъда, лакхе белгалдаьккхар санна хIама нийсделча цунна ха деза города истори, географи, хIама дика дагадоагIаш хилар ап совгIа, хIаман хьисап де ховш а хила еза. Къаьстта а хала моттиг нийсъелча даим а гIо де кийча я йоккхагIйола телефонистка Ющенко Нина Борисовна.

Тахан сменагIа болх беш я Завгородская Таисия, Дадаева Зура, Кавешникова Валентина, Саламова Соня, Ющенко Галина. Къона болхлой бола уж, опыт йолчарна тIехьа ца биса царна нийсса къахьега гIерт.

...Лоталу лампилг, хаттара сиха жоп ялу цар. Йист ца хулаш вагIа йиш ярех бац аккхар болх. ЦаI да тамашийна, селла дукхача карточкашта юкъе малагIа мичахьа улл а из сиха хьалаха а цар вIаштIехьдалар.

Дукха ха йоацаш болх бе йолаеннай шиъ керда АТС, из бахьан долеш болх кхы а дукхагIа хиннаб, керда номераш справочника тIа ца хилараx къаьстта а. ХIанз оттадеш да керда справочник, керда аппаратура оттаергья телефонисткашта а. ТIаккха гIулакх аттача даргда.

СУРТА ТIА: телефонистка З. Дадаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

СИЙ АЙДЕННАД

Диъ шу гаргга ха я технологически транспорта управлене юххьанцарча комсомольски организацена аз кулгал ду. Йоккха яц из, верригаш а вийтта комсомолец мара вац.

УТТ дукхагIбола болхлой водителаш ба. хIаьта берригаш комсомольцаш а хIана бац аьнна водителаш ба. Цар бар фу болх ба кхетадеш да: Iуйрнйна машинаца арабаьлча сарахьа мара чубагIац гараже, тIаккха чуболх. Чу ца бахача фу дергда цар, гараже царна сакъердаме хетаргдолаш хIама ца хилча. Цикъа вIашагIа а кхийтта дийцар ваха цу хьакъехьа. Цул тIехьагIа тоайир волейбольни майда, лостам бир цIеча уголоке, вIашагIъеллар вокально-инструментальни ансамбль. СалаIара гIулакх кIезиг-дукха тоаделар.

ТIаккха тхоай хIара денна болх тоабе доладелар тхо. Нийслора план кхоачаш ца еш бараш, техникага во хьежараш. Из гIулакх цхьан кога тIа даккха йолаелар керда хьаяь «Комсомольский прожектор». Балха арабаьннача водителашта тIахьожам лоаттабора, путевой листашка хьежар, бус гараже рейдаш йора. Цхьаболчарна из дезадаланзар, хьалтеха «молнеш» Iойоахар. КIезига ха яьлча бокъонаш телхараш лаьгIбелар.

ХIаьта оаха кхыдола гIулакхаш дIадоладора. Юкъейоалайир кхом бара лицевой счеташ, вIаштIехьдаьккхар доагора - смазочни материалаш, запчасташ дIаахийтара учет лелаелга. Оаха вIашагIъеллай шиъ комсомольско - кагирхой коллектив, «Коталон 40 шу дизара-40 ударни кIира!» яха къахьегама вахта чакхйоаккхаргья яха инициатива дIайолайир районе.

Ха дIа мел йода лакхлора комсомольски организаце комсомольски организаце сий. Из дац керттердар, керттердар да УТТ комсомольцашта дIатIадиллар дизза кхоачашдергдолга кулгалхошта ховш хилар.

А. ЭРЖЕПОВ, Малгобекски УТТ комсомольски организаце секретарь.

Берашка дIале вай лаьтта

Г. Димитрова цIерагIча Грознерча № 44 йолча юкъерча школе хилар Дерригдунен кагирхойи студентийи XII фестивалага кийчо яра кетаяь боккхагIболча пионервожатей республикански семинар.

ЦХЬАНА—БАРТ БОЛА ДЕЗАЛ

Белгалдаккха деза семинар чакхъяьккхача школе цхьана дешаш советскии болгарскии бераш долга. Пионерийи школьникийи республикански Дворецо кийчъяьча цу семинаре дакъа лаьцар дешархоша а.

Юххьанца пионервожатеша Iомадир берий сакъердаме иллеш, укхаза из гIулакх дIахьош бар № 24 йолча Грознерча школа дешархой. Машерах, доттагIалах дар цар деьха иллеш.

ТIаккха политинформаци йир. Из яьр а дешархой бар. Фестивальни болама историех дар цар дийцар. Пионервожатеш вIашагIкхийтар соахка Москве хиннача дунен халкъашта юкъерча фестивала кийчо яра комитета кхоалагIча заседане дакъа лаьцачунца.

Перерыв йолча хана — ярмарка! Истолаш тIа я пирогаш, торташ, печенеш. Из деррига хьадаьд школа дешархоша шоаш, къахьегама урокаx йолча хьехархочо А. Багрийчука гIонца. ВIашагIкхийтта ахча дIадохьийтаргда фестивала фонде.

Димитров Георге цIерагIа школьни музей... Семинаре дакъа лоацараша ладувгI экскурсоводаша — яххлагIча классерча О. Богомазоваи довзол дехьарча халкъий метташ хьехача хьехархочо Т. Шуликинаси дувцачунга.

Гулбеннараштa хов школера дешархой дукка ха йоацаш Саратове хиннача КИД-ий члений слете баха хиннилга. Болгарски городе Хаскове кхайкаяьча «Лергвоаца Димитров» яхача викторине дакъа а лоацаш, дикагIчарех цаIаш хилар кидовцаш. Царна Димитровх дола книжкаш а даккийтар Болгарера.

«ФЕСТИВАЛА РОМАШКА»

...Сцена тIа гуш де хьадаь, тайп-тайпара бесаш дола ромашкаш яха зизаш. Гляненко Игора дIакхайкаю «Фестивала ромашка» яха конкурс. Гулбеннараш бекъалу шин командана. Игора царна тел фестивальни болама историеца дувзаденна хаттараш, вожатешеи берашеи жоп лу. Цул тIехьагIа ек «Демократически кагирхой гимн». ХIаьта Асланбек-Шериповски школа вожате Тимишева Бертас ду кубински халхар.

Котйоал шоллагIа команда. ДоттагIал котдаьлар аьлча нийсагIа а да.

«ДУВЛА ТХО ДОЛЧА — БОЛГАРЕ»

Семинаре дакъа лоацараштa хьалхашка ба школерча «Глобус» яхача КИДа членаш, къона болгараш — Васил Диклиев, Пантелей Пантелеев, Тонкова Албенаи Николова Еленаи. Цар дувц шоашта хьамсарча Болгарерча городех, шоай мехка латтача советски бIухошта долча памятникех, Алешайна оттадаьчох къаьстта а. Зале багIараша ура а этте Алешайх дола илли доаккх.

«Дувла тхо долча — Болгаре», йоах школьникаша.

Д. АМИРОВА.

СУРТА ТIА: «Глобус» яхача КИДа заседани.

И. ПЛИЕВА сурт.



ТЕАТР ДЕЗА IОМАБУ

Сел дукха ха яц «Лаьттара вахар бахьан» яхача девизагIа «Театро — бераштен кхувшбоагIараштен» оаьа традиционни кIира чакхдаьнна. Цхьайолча театральни коллективашта, къаьсткъаьстача артисташта елар Нохч - ГIалгIай АССР культура Министерствaн ВЛКСМ обкомеи сийлен грамоташ. Из кIира чакхдаккхара доккха дакъа юкъедихьар Х. Нурадилова цIерагIча драматически театра гIалгIай труппа къонача артисташа. Тха къамаьл хилар цу труппа литературия даькъа заведующеца Ахриева Дибайцеи актераца Беков ИбрахIимцеи.

— МалагIа дакъа дар оаш белгтала цу кIира юкъедихьар?

Д. Ахриева: — Тха артисташа кийчъяьяр Коталон 40 шу дизара хетаяь литературно - музыкальни композици. Зрителца вIашагIкхетар хилар тха А. Гайдара цIерагIча берий библиотеке, университете, № 48 йолча юкъерча школей №№ 2, 15 йолча школашка-интернаташкеи. Назранерча совхоз - техникума къахьегамхой болча хилар. ЧIоагIа безаме тIаийцар тхо Назране.

И. Беков: — Иллехи стихаехи латташ яр литературно-музыкальни композици. Иллеш соца цхьача дIаоалаш вар Наурбиев Руслан. КIаьнкаштен Iийигаштен къаьстта а дег чу дижар аьнна хет «ТIем тIара дайта наьхат» яха илли. Тхона чIоагIа лов кхувшбоагIараш даьй традицешта тешаме болаш кхер, хьамсара Даьхе бахьан шоай синош дIаденнараш царна бип ца балар.

Д. Ахриева: — Из кIира сакъердаме а теркам тIаозаш а дар цхьаьнха цхьан хIаманца. Къулбаседа ХIирийчен столице Орджоникидзе хилар М. Ю Лермонтова цIерагIча театра актераш, шоай аргIагIа ХIирийченера коллегаш баьхкар Грозне. Шинна а оагIоно чакхдаьхар тайп-тайпара вIашагIкхетараш.

И. Беков: — Чакхдаьнна кIира-м школьни реформаца а бувзам болаш дар ала мегаргда, хIана аьлча, актераш школаца дикка гIулакх доагIаш боландаь. Масала, тха репертуаре я Гогола «Ревизор», Шекспира «Кориолан» яха спектаклаш.

Д. Ахриева: — Тха артисташ дика бовз № 2 йолча школе - интернате деша багIараштa. Йовз театра репертуар а цун плачаш а.

И. Беков. — Оаха тхоашта хьалхашка оттадаь декхар — бокъонца театральни кхоллам безаш вола зритель хьалкхевар. Кхоана бокхагIчарна лаьрхIа йолча спектаклашка веча моллагIа идея, маIан кхетаде ховргда цу тайпарча сага. Вешта аьлча, актераца цхьана гIозвала, гIайгIане ваха, театр деза из Iомаве гIерт.

ШКОЛЬНИ РЕФОРМА—МАССАНЕ

ЮКЪАРА ГIУЛАКХ

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ КХЕЕ ТIЕХЬЕ

Кхуьш йоагIача тIехьенна коммунистически кхетам балара керттерча принципех цаI я школа, дезали общественности цхьана къахьегаш хилар. Халкъа образоване система эргайоаккхаш тоае, аьнна партеи правительствай ль решенеш гIулакхаща чIоагIъелга тийша да юкъерча дешара школай балха дикал лакхъярах.

Юкъерча дешареи профессиональнии школана реформа яра декхараша мадарра юкъелоац цхьаккха бер а, кхувш воагIар а школах тулавала йиш йоацилга.

Техникеи культуреи сихъенна дIахьалхашкахьа гIа боахаш йода юкъ я вай бераш вахаре чудолаш яр. цудухьа цу гIуланхо дIадех цар знанеш кIоаргагIеи йIаьхегIеи хулга. Иштта хилийтара бераш школе деша дагIача хана Iомаде деза знанешта тIаккхувш, уж дукхагIа Iоае ловш хила. Цунца дувзаденна хьехархой декхарийла ба даьшца-ноаношца шоай хулача беседашка школе Iомадеча Iилмай лардий кердача чулоацама принципиальни белгалонаш гучаяха, дешархой уйла дIа-юха йоаржаеш долча хьехара методика царна йовзийта. Из деррига даьшта-ноаношта хар чIоагIа лоархIа болаш да кхувш воагIачун уйлашнара позици, цун дешарцара безам дукхагIдолча даькъе дезале хьахуландаь.

Дешар бераштa дезадолийтилга-м, хьалхарча даькъе, школа декхар да, бакъда, из санна долча лоархIамеча гIулакха юстара хила бокъо яц дезала а. Халахете а, из кхетадац дукхача даьша-ноаноша.

Дог гIоздоаккхаш да школьни реформа документашкара хьехархочун сий лакхдеш, цун материальни хьал тоадеш дола хIамаш. Цудухьа хиланза даргдоацар да даьшца-ноаношца цхьал ха бувзам хинна а ца Iеш, царца педагогически союз хулга, школан дезалеи лууш бола кхетам органически цхьанкхетилга — из гIулакх иштта хилийтара тIехъа къахьега деза хIара школа. Даьшца-ноаношца болх ба ра, уж дика бовза беза.

Таханарча денга из болх дика вIаштIехьбаьккха, лерварIа лелабеш дукха хьехархой ба тха школе. Уж ба классий кулгалхой Л. Мартазанова (7 кл.). З. Албогачиева (4 кл.), А. Чимурзиев (9 кл.) юххьанцарча классий хьехархо, Озиева Казбан. Цар дешархой даьшца-ноаношца айхха бувзам лелабу. Цудухьа дикагIа дола толамаш доах цар бераштa знанеш Iомаечеи царна кхетам лучеи.

Цу хьакъехьа кIезига дакъа лацац родительски комитето а. Школьни гIулакхашка дакъа лоацаш, шийгара эшшаш дола гIо деш из комитет хилар бахьан долаш берригаш хIана бац аьнна бола дай-ноаной школа вахар миштад хьожаш, хьехархоща цхьа барт а болаш бераштa кхетам бала гIерташ ба.

Сийлахь-боккхача Даймехка тIема а къахьегама а ветеран волча Мархиев Хьажбикара кулгалдеш йолча родительски комитета баркал ала дезаш хIама дар дIадахача аьхки школеи коа берашка салаIийтара хьайийлла хинна ахкан лагерь. Цу лагере салаIа таро хилар 100 бера, уж бар юххьанцарча классий дешархойи 3—6 шу даьнна зIамига бераш. ТIехьарбараш духхьашха салоIаш бар.

Халкъа образоване районни отдело практически гIо дир тхона ловзоргаш ийцаи дийнахьа шозза баа бIайха кхача мах боалаш вIаштIехьбоаккхачеи. Дог гIоздоаккхаш да цу лагере хинна 6 шу даьнна бераш — юххьанца укх дешара шера школе баьхкараш — хьалха хиннача подготовительни классашкарча берел вогIа дешарах кхеташ ца хилар.

Юкъерча дешареи профессиональнии школа реформах болча сопамо хьехархой хьийха ца Iеш, дай-ноаной а тIахьех цу цIенхашттарча гIулакха. Школа гIулакхашта уж юкъеахарга хьежжа айлургда школа а хьехархочун а авторитет.

Дезалаштеи школанеи юкъера доттагIал чIоагIдара дика форма я цIейши деза деншн цхьана чакхдоахилга Хам баь варгвоацаш да бераштa гарга цу деношка даьша-ноаноша — производстве хьалхалаттараша, тIемеи къахьегамеи ветеранаша деш дола къамаьлаш.

ВЛКСМ VIII-ча съезде шеяьча доклада тIа Н. К. Крупскаяс аьнна: «Динза даргдоацар да школана гIо деча, бераш вIашагIтохача гIо деча берригача бахархоша дакъа лоацилга. Массане а юкъа гIо деш ца хуле, дика хьокхамаш даха таро хургьяц», — аьнна. ХIаьта педколлективай декхар да цу сийлахьча педагога васкеташ кхоачащделга.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
Назрановски района Гамурзиевски № 2 йолча юкъерча школа директор.

Керда цех

Назрановски маьхк еча заводе хьайийллай, пирсяний хьовла деш йола керда цех.

— Февраль бетта денз кхаь сменагIа болх байта лерхI укханга, — йоах цеха начальника Д. Арапиева.

Кердача цехе хьаяь продукци хIанзлe вай республика тикашка а бахархошка а кхаьчай. Ден-бус 10 тонн хьовла хьаду цига. Цу чу болх беш бола нах дукхагIча даькъе кагирхой ба.

ВАХАРА ХЬИСАП—СОВЕТСКИ

ДЕНАЛ ДОЛАШ ЧАКХЪЯЬЛАР

Сунженски района Кирова цIерагIча колхозе дика йовзаш я Пискунова Лукерия Парфентьевна. Къахьегама ший деррига вахар дIадена йолча цушна дика дагадоагIа боахама хала хинна а дог гIоздоаккхаш хинна а шераш. Эггара халагIа йолча хана ший деррига хьинар дIа а луш, колхоза гIулакхаш тоаде гIерташ хьаенарех я Пискунова.

Советски Iаьдал даьккха дукха ха ялале, 1920 шера яьча Лукерия Парфентьевнай берал мел эшар долаш, цхьаккха хIама ца эшаш хиннад аьлча харцхургдар. Ший шийтта шу даьлча къахьега йолалу из. Колхоза болхлой берашка бIаргдолкхаш, дай-ноаной балхара чуберзалца царга хьожаш яр Пискунова. Дикъ шера бу цо из болх. Ялхайтта шу даьлча кхаш леладеча звенона керте оттаю из. Юххьанца халo дар, шийл боккхагIа болча наха кулгалде эхь хеташ яр къона йоI:

— Бакъда, болх хьа ца беш е тIерабувлаш нах цу хана наггахьа а хилацар, — йоах Лукерия Парфентьевнас, — хIана аьлча, хIаранс ихетадора ший къахьегам мел аш дегIабоагIаш чIоагIлуш латтача мехка.

Дилла а дикагIчарна юкъейолаш хьайоагIаш хиннай йиIий звено, цудухьа 1939 шера из йохийт Москве, юрта боахама выставкага хьажийта.

Ше цигара цIаеча техникана а механизатора балха а чIоагIа безам тIабода йиIий. Дукха ха ялале цу боахаме хул кхалсаг — механизатор. «МаIача наьха специальность ма йий из, кхалсага леладургдолаш хIама дац», — оалаш бараш нийслора, бакъда, Лукерия Парфентьевнас ела а яле оалаш хиннад: «Вай деций къонахий?».

ХIаьта къонахий когаметта дIаотта а йийзар цун... Сийлахь-боккха Даймехка тIом болабалале тракторни бригада бригадир хила дагахьа Грозне дийша Пискунова тIом болабелча бригада кулгалдеш хул, цига эшар боккъонца къонахчун хьинар а оамал а. Хала дар Пискуновайна, бакъда. Даьхен тIаена Iаьржа морх йохаяра ший деррига низаш дIалуш къахьег цо.

Ший балха говзал юха а хувц цо, колхоза берий беша воспитателалла яхарца, цул тIехьагIа цун заведующи а хул лира шераш дIадаьлча.

— ТIом латтача хана 300 гаргга бер дар детсаде, дагадоагIа сона керда шу е кхыдола цIей доагIаш хилча берашта совгIаташ дар духьа цкъаза сахиллалца а прянкаш е кхыдола дaараш кийчдеш хинна, хала ха яр, — йоах Лукерия Парфентьевнас.

Уж ханаш, бераш дагаухаш йолча цо ше пенсе яхача лоархI шера цхьан бетта доагIа ахча берий беша дIатела. ХIанз дика йовз из кхалсаг Кирова цIерагIча колхоза детсаде ухараштa. Цо шера 40 сом ахча дIалу цунна лаьрхIе.

Дика кхеяьй цо ший тIехье а, цун ши воI бизза бола советски нах — мехкдаьттахой а хинна дIаайттаб. Уж шоай наьнаца бах. «Къахьегама ветеран» яха медаль я Пискуновай наьнха тIа лепаш, цо цIаьхха тешал ду кхалсаго ший деррига вахар хьаьналча къахьегама, наьха ираза дIаденна хилара.

С. АРЧАКОВ.



«Къона официанташ».

Р. АУШЕВА фотоэтюд.

БЕЗАМИ ТИЙША БОЛХИ

Тахан оаха кепатоха ши каьхат цхьатарра денад редакце, уж дахкийта нах тайп-тайпарча моттигашка бахаш хиларца мара шоайла къоасталуш дац уж. Цар чулоацам цхьатарра ба. Безами тийша болхи — хеталу царна юкъе цхьаккха тайпа а бувзам хила йиш яц аьнна, бакъда, уж цкъаза цхьана лелаш моттигаш нийслу. Тхоашка кхаьча каьхаташ кепа а теха, газет дешараша цар хьакъехьа тхоашка яздича бакъахьа хет тхона. Тхо хьежаш хургда шун каьхаташка.

* * *

Хьамсара редакци! Нах цкъаза шоайла тIера, дукха безаш хIана хилац-хьогI? Хьогара гIо деха лаьрхIа язду аз, хьехар де сона фу дича бакъахьа да. ИттлагIча классе дешаш я со, «кхоъаш» йоацаш а деш, школера гIулакхаш-м дика дар са. Цхьабакъда, цхьа хIама да са дега къуалаш: хьоашал дар са цхьан кIаьнкаца, из а дика дешаш, хьаькъал долаш вар. ДIа-юха гIо дора, ловрхIар, тIера дар тхо, цхьан парта тIа дагIар, цхьана чудолхар. Бакъда, цхьа саг пен санна дIаэттар тхона юкъе. Са доттагIчо согахьа букъ берзабир. ТIехьагIа гучадаьлар из фу бахьан долаш да. Кхыча иттлагIча классе дешаш волча кIаьнко са доттагIчунга оалаш бийца, со шийца хьоашал доагIаш я, аьнна. Сона дага а дехадацар цу тайпара хIама. ТIаккха хIана нийслу кIаьнкашта а кагийча наха а юкъе цу тайпара во оамал яраш, сага чов е кийча бараш?

Цхьаьккха а да, цо дийцачох тийша а тийша, сога из бакъдий ца хоатташ са доттагIа Iер а нийса дий? Фу дича бакъахьа да ала сога.

А. Т.
10 «а» класса дешархо.

* * *

Даим садуаш, дег чура дIа ца доалаш да сона цкъа далийта гIалат. ХIанз фу даь из тоадергда ца ховш я со. Цудухьа, хьамсара редакци, хьогара гIо дех.

Цхьа неш яр са, цунна везаш волча зIамсаго кхыйолча йиIигага догдоахар. ЗIамсага из юхадекха лаьрхIар оаха шинне, оалаш ма хиллара, кIалгIолла. Са нешо цох вIалла доацаш дола хабараш дувцар, из бIехве гIерташ, уж дIахезача йоI ийгIар цунцара. ТIаккха цох а кхоачам ца хеташ дIахо а зIамсага тийша болх беш яр са неш, хIаьта аз а гIо дора цунна. Во каьхаташ яздора цунга йоIах лаьца.

ХIанз уж ийгIаб, деррига а тхо бахьан да. Аз цIаккха гештдергдац сайна айса даьча цу ийрчача хIамах. Цу йоIага хоам хIана банзар аз тийша болх беш латт хьона аьнна? Из-м тхоца во йоацаш, дог цIена долаш а ма ярий. ХIанз из бIаргаяйча лоталу са дегI, эхь хет сона. ДIатIа а яха из даьр се я ала а лоархIаяц. Сона чIоагIа лов уж юха а шоайла безаш а барта а хилар. Из мишта дергда хац. Хьехар де сона зIамсаги йоIи шоайла товргбар де. Далийта гIалат тоа ца дойя дунен чу мел ях садуаш яха еза са.

К. Б.

СПОРТ

КЪОВСАБЕЛАР ШАХМАТИСТАШ

ДIайолаеннай «Урожай» ДСО республикански Совета хьалхле яккхарах йола физкультурни коллективашта юкъера спартакиада. Спорта ворхI тайпах хургйолча цунна юкъе дакъа лоацаш я 40 коллектив.

Турнира хьалхара — шахматех йола яхьаш чакхъяьннай, хIара команда латтар шин маIача сагахи цхьан кхалсагахи, швейцарски системах ялх турах лайзар уж. Хьалхара моттиг яьккхар Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза шахматисташа, шолагIа моттиг Нохч-ГIалгIай цементни завода команда яьккхар. Сунженски районера шахматисташ вежарий КиевгIар Борис, Ахьмад, Месербиева Фатима юкъейоагIача цигарча командо кхоалагIа моттиг яьккхар.

«Урожай» ДСО спартакиада хетаяь я Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара. АргIанара къовсамаш хургда шашкаех.

СПАРТАКИАДАШ ДIАХОХЬУ

ДIахо а чакхйоахаш я «Буревестник» ДСО республикански Совета хьалхле яккхара вузий профессорско-преподавательски составаи болхлоштеи юкъера Iан спартакиада яхьаш. АргIанара къовсамаш шашкаехи минифутболахи хилар.

Шашкаех хиннача яхьашка физвоспитане кафедрашта юкъе хьалхара моттиг яьккхар пединститутачо. Вузий вIашагIтехача командашта юкъе а цигара яр толаш хилар.

Минифутболах къовсабелча физвоспитане кафедрашта юкъе а вIашагIтехача командашта юкъе а юха а пединститута коллективаш толаш хилар.

ХIанз хьалхле лелаеш я пединститута спортивни клуб, университета яри мехкдаьтта института яри тIехьа юташ.

Иштта дIахохьош я «Труд» ДСО хьалхле яккхара спартакиада а. Физкультурни коллективаш аргIанарча вIашагIхетаре къовсаелар истола тIарча теннисах. Хьалхарча групаннa чуйоагIача командашта юкъе толаш хилар «Красный молот» завода коллектив, шоллагIча групперчарна юкъе хьалхара моттиг яьккхар пормысловни геофизика специализированни конструкторски бюро болхлоша, кхоалагIча групе Грознерча вIашагIтехача ТЭЦ-а спортсменашка кхача могаш хиланзар царца къовсабеннараш.

ПРОФСОЮЗИЙ ОБЛАСТНОЙ СОВЕТЕИ НГIАССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗЕИ

КОНКУРСА ИТОГАШ

Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правленеи профсоюзий областной советои итогаш яьй 1984 шера социалистически яхь республикански, районни, городской, дукхатиражни газеташ тIа, телевиденеи радиои дикагIа ювцара кхайкаяь хиннача творчески конкурса.

Ахчан премеши НГIАССР журналистий Союза сийлен дипломаши хьожаяьй «Терская правда» яхача Наурски районни, «Знамя коммунизма» яхача Шалински районни газетий редакцей, «За нефть» яхача «Грознефть» объединене дукхатиражни газета коллективашта. Премеш хьожаяьй иштта «Грозненский рабочий», «Сердало» яхача газетий промышленно - транспортни отделашта а, «Комсомольское племя» яхача газета комсомольски вахара отдела а.

Республика экранаш тIа

«ТОРМОЗАШ ЮХАЯЬЛЧА»

Г. Цирулиса «Сих ма ле, дукхавахарг» яхача романагIа Рижски киностуде режиссера Г. Цилинске даьккха из керда фильм режиссера творчески лехамий аргIанара этап я. Къаьстта йола гражданcки интонаци а вай ханара социально ира вахара материал а чуйоагIаш йола керда жанр — детектив кхетае гIортар да режиссера из фильм даккхар.

Иоккхача портови городе «Жигулеш» лечкъа а еш, йохкаш болча зуламхой группа я хьувзаш. Цар леладеш дар мел дIадаьржа а активни а гIулакх да хьагойт «клиентура» яьржача сето. Зуламхоша шоай гIулакха кагирхой юкъсувз. Цар группа доакъошхо хул бaрайтта шу даьнна Юрис.

Ший новкъосташа аргIанара автомобиль лочкъаеча хана, милицех хьулалуш волаш из хул бийсанарча цхьан хатара теш: Iилмахой дачни поселка юххе вовзаш воаца цхьа къонах царна гуччахьа къонача кхалсага тIаккхет. Юрис юкъегIортарах хIама хилац, зуламхо кIалхара воал. Цхьабакъда, соьладаьннача эхьои шийна тIера дегабуам дIабаккха гIертарои из гIулакх ше тахка дагадохийт цунна. Цу уйла ца еш баьккхача гIано де ца дезар ду — зIамига саг зуламхочун карагIа ла.

Бакъда, ювцаш йола проблема цIенхашттара яле а, фильм хьакхелларашa шоай терко зуламхой психологи гучаяккхара тIа а ца йохийташ, милице болхлой деналерчеи бехктокхамерчеи гIулакха тIаяхийтай.

Iалаьмате дукха низ тIабахийта безаргба милице болхлой — лейтенанта Силиньша, сержанта Айе, кхыбарий зуламхой хьа а лийца, из дош къоастадара. Силиньша роль къоначa актера Мартиньша Вилсона кинора дебют а хинна дIаэттар, хIаьта Айю роль ловзаю актрисас Визма Озолиняс. Юрисa роль а дебютанта. Латвийски паччахьалкхеи консерваторе театральни факультета студента Андрис Силавса ловзаю.

«ДИКАЧА УЙЛАШЦА»

Из керда фильм вайна могаду А. Довженко цIерагIча студе кинематографисташа. А. Лиханова повестагIа даьккха да из. «ЖожагIата бода никъ дикача уйлашца билла ба» яхача къаьнарча оаламо зехьа еннаяц цу фильмана цIи: картина турпалашта юкъе болаш ба цар дикача уйлашa дикадар а ца деш, бала, гIайгIа яь бараш.

...Къона хьехархо Надежда Георгиевна институт чакхъяьнкха ма яьллинге а, детдомера бераш а долаш йолча школе-интернате воспитателалла балха яхай. Цуна дагадехад эксперимент чакхъяккха: шоаш цхьаь бахаш, бераш доацаш болча наха салоIача деношка уж бераш дIакхувларгдацархьогI, аьнна, бераштa шоаш бой да аьнна ца хетийта. ХIаьта царех цхьадолча бераштa дезал, яхар фуд а хайнадац хьалхагIа. ЦIаьхха чоалхане дерз гIулакх...

Картина оттадаьр А. Бенкендорф ва. Керттера роль ловзаю къона яле а, зрителашта дика йовзаш йолча актрисас Яковлева Маринас.

«ШОАТДЕНГАРА ОРШЮТДЕНГА КХАЧЧАЛЦА САЛОIАЧА ХАНА»

Московски кинематографистий цу кердача лента тIара вайна гургда шоаш вIашагIкхийтта 25 шу дизар белгалдаккха кийчлуш болча маьреи сесагеи — Скворцов-гIар вахарера туристически кема тIа цар доккхаш дола ши ди.

Скворцов — цIихеза физик ва, цун сесаг Анна — йоккха биолог. Доккха хинна ши бер да цар. Бакъда, шин ден никъ дага а доацаш долча хIамаех хьалбизза нийсбеннаб.

Шоашта юкъера гIулакхаш къестадеча хана, парна дага ух къопал, дIадаха вахар, цу дагалувцамашка къаьстта йола моттиг дIалоац цар къонала доттагIчо, фронте де доацаш вайнача Павела.

Аннайна массаза а веза Павел. Тамашийна хIама да Валаам яхача гIайреи тIа цIаьхха цунах кхет ший хьалхара а цаI мара кхы ца хинна а безам — Павел... Ю. Нагибина «Сатем» яхача романа мотивегIа режиссера И. Таланкина даьккхад из фильм. Аннай роль ловзаю йовзаш йолча актрисас А. Демидовас. Фильме дакъа лоацаш ба актераш А. Баталов, Д. Михайлова, М. Неганов, кхыбараш.

В. КОВАЛЕВА.



Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

31 ЯНВАРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Цайовзар». Телевизионни художественни фильм.
9.35 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
10.30 — «Цо Даьхе лорaю». Художественни фильм.
11.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Юртара анайовхаш». Телевизионни документальни фильмаш «ДIахододар». «Гасьветага» бода никъ».
15.50 — «Сильфида» яхача фильма - балета премьера.
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — «Шахматни школа».
16.55 — «...Ялхайтта шу даьнеи боникхагIеи».
17.40 — «ХIара сурта тIа — малх».
17.55 — «Халкъа мукъамаш».
18.10 — Миллионий ленински университет. «Социалистически экономикана урхалдар».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Кто-то должен» яхача телевизионни спектакла премьера. Автор — Д. Гранин.
21.00 — «Ха».
21.35 — Документальни фильм.
22.25 — «Тахан дунен тIа».
22.40 — «Йицлургйоаца музыкальни сайренаш». Болгарера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Хье тахна, е Мала хургва кхоана болхло». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Природоведени. 4-гIа класс.
8.55 — «Арсланбоб». Iилма-довзийтара фильм.
9.05, 13.20 — Испански мотт.
9.55 — «Космически аппаратий кулгалду болам». Iилма-довзийтара фильм.
10.10 — А. С. Пушкин и Н. В. Гоголи.
10.35, 11.40 — Зоологи. 7-гIа класс.
11.00 — «Дезали школеи». Телевизионни журнал.
11.30 — «Кристалла шийла сердал». Iилма - довзийтара фильм.
12.05 — П. Мериме. Произведеней оагIонаш тIа гIолла.
12.50 — «Сеннеи миштеи Iомабу ПТУ. «ЗИЛа учебни цех». (№ 1 йолча базови ПТУ ЗИЛа производственни объединене болхлой кадраш кийчъярах).
13.50 — «Опознание». Субтитраш дола художественни фильм.
15.30 — «Кердадараш».
18.00 — «Кердадараш».
18.15 — Баскетбол. Корача кубок. МаIа нах. «Строитель» (Киев) — «Олимпил Симан» (г. Милан, Итали). Киевера передача.
19.00 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Аьшкапхьар». Документальни фильм.
19.50 — «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уж?». № 1572 йолча автоколонна коллективе (гIалгIай меттала).
20.20 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Телехьажачо хетт. критика ю, хьехар ду...».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Никколо Паганини». Телевизионни художественни фильм. 2-гIа сери.
22.40 — «Кердадараш».

1 ФЕВРАЛЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Дезалера альбом». Телевизионни художественни фильм.
9.45 — Мультфильм.
9.55 — Д. Гранин. «Кто-то должен». Телевизионни спектакль.
11.55 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Саги Iалами». Документальни фильмаш: «Маьлха тама», «Хургдар бахьан».
15.20 — Советски илле концерт.
15.35 — «Эрсий метте къамаьл».
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — «Илли оал РСФСР халкъа артиста В. Мальченкос».
17.10 — «Шиъ хала маьлха шу». Телевизионни документальни фильм.
18.05 — Баскетбол. Европейски чемпионий кубок. МаIа нах. «Гранароло» (Итали) — ЦСКА. Италера передача.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.05 — Мультфильм.
19.20 — «Максим юхаверзар». Художественни фильм. (1937).
21.00 — «Ха».
21.45 — Венгерски оперетта артистий концерт.
22.50 — «Тахан дунен тIа».
23.05 — Горнолыжни спортах йола дунен чемпионат». Италера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Сахновскера школа». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 8-гIа класс.
9.05, 13.55 — Английски мотт. Хьеха 1-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Юкъара биологи. Микроэволюци.
10.35, 11.40 — Географи. 5-гIа класс.
11.05 — «В. Брюсова лирика».
12.10 — Ботаника. Бактереш.
12.30 — Физика. 9-гIа класс.
13.00 — Ференц Лист.
14.25 — «Маькха урокаш». Iилма-довзийтара фильм.
14.40 — Исторе оагIонаш. «9-ча январе...» (1905—1907 шш. Россе хиннача революце 60 шу дизарга).
15.25 — «Кердадараш».
16.50 — «Советски Союзе гIолла». Кинопрограмма.
17.40 — «Беш бIаьстанна кийчъяр». Специалиста хьехамаш.
17.55 — Киножурнал.
18.05 — Хоржамашта накъадолхаш (нохчий меттала).
18.20 — «Курс — интенсификаци». Документальни фильм.
18.50 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
19.10 — Цхьан политден итогашка.
19.30 — Ю. А. Жуноза къамаьл.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — Л. В. Бетховен. Оркестрцарча чIондарга йола фа мажора романс. ДIалоих дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата В. Репинеи Р. Элишке (ЧССР) кулгалдеча Карловарски симфонически оркестрои.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Никколо Паганини». Телевизионни художественни фильм. 3-гIеи 4-гIеи сереш.

РАДИО

31 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Нохчийи гIалгIайи музыка концерт (гIалгIай меттала).
11.15 — «Ленински доттагIленца ба вай низ» (нохчий меттала).
11.30 — «Йоагаш я агитпунктий цIераш» (эрсий меттала).
11.45 — «Къахьегамо ду сага сий» (гIалгIай меттала).
15.15 — Концерт (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — Музыка. (эрсий меттала).
17.30 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Даьхе лораьй цар». (гIалгIай меттала).
17.45 — «Исторе бакъдари цунна духьале еш барашн» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Социалистически декхараш. Мишта кхоачашду уж?» (гIалгIай меттала).

УКВ

17.00 — «Оризонт» яхача ВИА выступлени.
17.34 — Талантий дукха бесаш.
18.34 — Даймехка иллеш.

1 ФЕВРАЛЬ

6.40 — «Хьайбашлеладерий лоархIаме декхараш». Республика юртбоахама министра М. Арбиева выступлени (эрсий меттала).
650 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — «Шоана, хьайбашладераш». Концерт (нохчий меттала).
11.15 — «ЧIоагIъе къахьегама дисциплина» (эрсий меттала).
11.30 — «Бригадни подряд болх беш я». Шалински районера передача (эрсий меттала).
11.45 — «Яхье баьннаб доркаш». Надтеречни районера передача (нохчий меттала).
15.15 — «Ферма цIеча уголоне» (гIалгIай меттала).
15.30 — «АдуевгIар династи» (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Шура йинхар лох ца деш». Гудермесски районера передача (нохчий меттала).
17.31 — «Пхи эзарнел тIехьабаьннараш». «Юбилейный» совхозера передача (гIалгIай меттала).
17.46 — Специалиста хьехамаш. «Доакъарах биззи пайда эца». Беседа (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Шоана, хьайбашладераш!» яха концерт дIахо дахьар (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Байрони музыкеи». Музыкальни радиокомпозици.
17.38 — М. Динаева стихашта даьха иллеш.
18.37 — Нохч - ГIалгIай музыка концерт.

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи морхаш а йолаш, цхьайолча хана йоачан а йоацаш, Iуйрийна дохк а доаллаш, ша билла а йолаш, малхбоалехьара секунде 0 — 5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —3 +2, Грозне 0 гаргга градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 3 — 8 градус шелали дийнахьа 2 — 7 градус йIовхали йолаш хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00044. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 495.